

Universitätsbibliothek Wuppertal

Ivstiniani Avgvsti Historia

Procopius <Caesariensis>

Lugduni, 1594

Liber II

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-147](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-147)

perrogare quid in Africa malorum contigerat, curabant: satis enim ex loco & vestitu existimare facile, quæ acciderunt, potuere; neque item filiorum aut vxorum sermonem yllum fecere, certo arbitantes, si quis eorum abesset, aut extinctus, aut in hostium manibus existeret. Hæc quidem sic se habuere.

PROCOPII DE
BELLO VANDILI-
CO LIBER II.

BREVIARIUM.

1 Gilimer Carthaginem recuperare nititur, & Hunnos tentat, qui confirmantur à Belisario, cuius subiungitur ante pugnam suasoria concio ad milites.

2 Oratio Gilimeris & Zazonis ad Vandilos. Romane & Vandilicæ aciei dispositio. Initium pugne, Zazonis interitus, Gilimeris turpissima fuga, hostilium Castrorum direptio.

3 Romani disciplinam militarem contemnunt. Be-

lisarij sollicitudo. Gilimerem persequitur Ioannes Armenius, qui fato ignobili opprimitur. Pharas obsidet Gilimerem, cuius thesauros prodit Bonifacius.

4 Belisarius exercitum per prouincias prudenter collocat. Ad Gotthos minaces literas dat. Illi pacificè respondent. Pharas facinus audax & dampnosum. Vandilorum luxus atque mollities Mawrorum mores contrarij.

um & Gilimerem
perierant, in
berica cum ysa
a manu quiescere las
uores, comen de
tationem Bile can
nes vobis de fente
m ac Sardiniam
enti, ad nos cum
ulanti de rei fono
erare. Simul en
uel fortunam prop
lacrificemus, qui
ut inflixerit, asse
it, atque Vandili
rationes conueni
sed clam insulati
nqueriebantur, ac
ues conscendunt
die in Aphri
das a Mauritan
ere in Bulz cam
exercitu se con
sulæ querela, it
luere potuissent
spectu iuere, col
enim amplius fe
colloquuti, sed
max vberes fun
Vandilorum, qui
qui è Sardinia ad
liquandiu morati
Nulli autem ex
i sunt fortuna de
a euenerant, pro
inia redierant, in
terrogare

5 Phara ad Gilimerem literæ. Gilimeris responsio & mira petitio, nec non deditionis occasio Scripta ad Pharam epistola, hosti se tradit, & miseriam suam ridet. Magnitudo rerum hoc bello gestarum.

6 Insidias sibi structas deprehendit Belisarius. Maurorum perfidia & mirum oraculum. Belisarii triumphus. Spolia de Vandilis. Gilimer ad Iustinianum perductus supplex fit, & clementer excipitur. Belisarii consulatus.

6 Salomō Africæ præficitur, loco Belisarii. Maurusiorum origo. Ad Maurusios Salomonis epistola, & eorundem responsio.

8 Ad suos ante prælium Salomonis oratio: Maurusiorum item. Certaminis initium, & Salomonis pugnam restituentis fortitudo.

9 Noua Salomonis ad milites oratio, strategema item & victoria nobilissima. Althie & Iaudæ duellum Montis Awasii magnitudo & obsidio.

10 Belisarius contra Theodatum & Gothos

bellum gerit. Seditio militum in Africa, & conuratio in Salomonem, que patescit. Militum furor & fuga Salomonis.

11 Stozæ tyrannis & crudelitas in Iosephium, Belisarius opportunè Carthaginem venit, & suis ad officium hortatur. Stozæ vicissim seditiosos ad pugnam accendit, & milites aduersarios oratione habita trahit ad suas partes.

12 In hac rerum conuersione Iustinianus noua subsidia mittit. Germani consilium idoneum, ad suos concio, & in rebus gerendis mens intrepida.

13 Fugam suorum sistit Germanus, hostium castra expugnat, unde Stozæ fuga, & seditiosorum dissipatio, quos Maximinus colligere & tyrannidem nouā inuolere dum studet, capitur & seuerè punitur.

14 Iterū Africæ præest Salomon, & Iaudæ bellum infert. In Tumar castello conclusus Iaudas, obfiderur.

15 Salomonis ad milites oratio suaforia. Iaudæ thesaurus, militis cuiusdam mira

mira

enira audacia, in turri ca-
pitur.

16 Maurusij in Salo-
monis nepotes insurgunt,
eosdemque fugant. Salo-
mon dum suis opem ferre
nititur cadit in acie. Huic
succedit Sergius iuuenis ma-
lus, qui ad Iustinianum
delatus, tamen provincia
& functione non moue-
tur.

17 Salomonis iunio-
ris sibi consulentis versu-
tia. Laribum obsident
Maurusij, deinde neme-
rata pecunia domū se reci-
piunt. Stozas bellum repa-
rat, Adramettum dolo
capit, & cladibus adfcit
Africam.

18 Areobindus in

Africam missus. Sto-
zam Ioannes Sisinij fi-
lius interficit. Gontha-
ris adscelat tyrannidem.

19 Gontharis Areo-
bindo facit insidias. A-
reobindi fuga & interit-
us. Anthalas Gontha-
rum ob perfidiam deserit.
Gregorij ad Artabanem
oratio.

20 In Gontharim
Artabanes conspirat.
Ante pugnam Gontharis
parat conuiuium. A con-
iuratis tyrannus in conui-
uio interficitur. Iustinia-
no Artabanes rem resti-
tuit. Maurusij, variis
preliis fracti à Ioanne,
Pappi fratre, tandem quie-
scunt.

I

ILIMER autem vbi con-
gregatos circa se omnes
Vandilos vidit, Cartha-
ginem versus duxit exer-
citū, vt prope ciuitatem
aquæductum pulcherri-
mum, qui in eam aquas
introducebat, abrumpe-
ret: quūque aliquandiu in castris fuissent, se in
sua receperunt, tanquam minimè occurrentibus
hostibus, spernentēsq; cætera ibi oppidula, tan-
tūm vias obsidere atque custodire decreuerunt, &
hoc demum pacto Carthaginem expugnare posse

O. j.

Nō quiescit
iniustus pos-
sessor donec
eiiciatur.

putabant. neque enim aut prædabantur, aut agrum aliquo modo populabantur, sed tanquam proprii curam gerebant, simulque proditionem quandam sibi breuiter sperabant ab his prouenuram tã Romæis quam Carthaginensibus, qui sectæ studerent Ariane. Insuper ad Hunnorum principes misit rogatum auxilia, plura & quam maxima promittens, si auscultauerint. Illi autem quum Romæis minime afficerentur, utpote non sponte ad eorum societatem & fœdus deducti (quærebantur enim Romæorum olim ducem Petrum iurasse, ab eodemque periuro paulo post se perductos Byzantium) Vandilorum petitioni clam annuerunt, ac postquam in rem præsentem ac ad pugnam uenissent, simul contra Romæorum exercitum se conuersuros receperunt. Hæc igitur omnia Belisarius suspecta iam dudum habens, quod eadem a transfugis audiuisset, nõdum tempus oportunitate egredi contra hostes visum est ei, sed tantum operi cœpro restituendorum murorum, quos nondum absoluerat, vacare decreuit. Deinde Carthaginensem quendam nomine Laurum, in proditione depressum, & a suo notario captum in colle quodam ante ciuitatem palo infixit: cuius exemplo ceteri territi, si quid & ipsi animo tale excogitassent, destitire. Massagetæ quoque, qui lente in bello procedere sunt visi, & donis & mensa placando induxit aperte fateri, quid nam præmij a Gilimere expectassent, quod ipsi tam pigre ac segniter in pugnam processissent: responderunt, nihil penitus ex eo sperasse, verum non prompto fuisse animo, quod metuerent Vandilis victis ne ipsi missionem impetrare possent, aut ad patriam reuerti, sed a Romæis in Africâ remanere ac mori cogere, demum ne præda ipsa priuarentur: quibus Belisarius iureiurando adfirmavit, merum omnino abijcerent.

Omnes formas assumit, ut male parta reuincat.

Non latent autem ista consilia Jacacisimum belli ducem.

Illo partim supplicis partim muneribus suis rebus tempore sue consuecit.

cerent. quòd si Vandilos penitus subiugare deus dederit, se protinus domū cum omnibus spoliis ac praeda remissurum, sic ad bellum deinceps animosiores promptioresque restituit. Deinde quum moenia perfecta essent, omniāque ad pugnam ineundam parata esse conspiceret, ut suos accenderet, contumacato exercitu sic exorsus est; *Non video commilitones, cur exhortatione aliqua in presenti certamine sit opus, quòd ita nuper vos strenuos vidi dimicando, ut vobis hostibus Carthaginem ac omnem Africam vestrae virtutis possessionem feceritis, quapropter nullo vos egere verborum incitamento putaverim, nam qui semel vicere, non verisimile in futurum animo priori pares non esse. Illud tamen non ab re monuisse putaverim, ut si rursus tales vos viros, ut in pugna praeterita praestabitis, finem profecto omni Vandilorum spei vestroque labori ac pugnae statuatis. Itaque vos omnino magno animo in hoc ultimo praelio decet esse, quòd requiem vobis ac otium sit pariturum. Neque est quòd hostium metu terreamini: nam neque hominum multitudine, neque corporum proceritate, sed animorum virtute rem bellicam metiri ac expendere fas est. Pudor ante omnia quum in acie steteritis, vestros ob oculos versetur, quae una res omnium fortissimos reddit. Verecundia profecto est generosa: homines seipsis inferiores ac infra suam virtutem agere videri. Nec dubium quin hostes & praesenti timore & praetextorum maiorum memoria coacti, mollius se in hoc conflictu sint habituri: fortuna enim vbi primū aduersa conspicitur, ipsam ab ea decidentium mentem prostermit, atque in seruitutem redigit. Insuper vobis pro rebus longè maioribus atque prius certamen erit: in prima namque pugna si forte conatus minimè successisset, usque tantum eo periclitandum erat: ut aliena terra careremus: nunc autem ne nostram amittamus: quanto igitur non possidere leuius quàm possessis quandoque priuari, tanto nunc magis periculum quàm prius vobis extimandum. Sed*

O. ij.

Nutantes suos confirmat.

Commilitones ad strenuè agendum hortatur, argumens dicitur ab honoris, viri, facili, necessario, &c.

Victoriam multa fortibus viris pollicentur. quum multa nobis victoriam pollicentur, tum imprimi nobis deus propitijs, deinde quod toto concurremus exercitu: si enim absque peditibus prius hostes vicisti, quantum nunc magis quum eis potiemini? Presentem igitur occasionem cognoscite, finemque bello imponere, quum sit in vestris hodie dextris, ne differte. Fortuna enim in rebus sese offerentibus neglecta non aequè postea redire solet. Paratam enim felicitatem spernentibus numina irasci consueverunt. Si quis autem hostes qui et filios et coniuges, universaque sibi charissima in nostris esse manibus vident, ausuros ex sententia ac voluntate eorum esse putat, non rectè existimant. Doloris enim vehementis acerbitas, et robur, et vires omnes absumit, ut ne presenti audacia rebusque paratis uti permittat. Que omnia vos diligentius examinare ad bellum paratos addecet, tum

Bandi vocabulum apud Rom.

Ducis prudentia.

Romaorum castrametatio.

Meteora igne aignaros milites turbant.

dignam generi nominique vestro laudem referre. Talibus Belisarius adhortatus, equites omnes præter quinquagenarios eo die præmisit, scutigeros vero, ac signum quod Romæ Bandū vocant, Ioanni Armenio commitens, ac si fuerit occasio iaculari mandauit. Ipse verò postera die cum reliquis peditibus ac quinquagenariis equitibus cōsecutus est. Masfagetas autem liberos dimisit, quod cum Gilimere pariter ac cum Romæis consentire, & vbi inclinatum viderent victoriam, hos tantum sequi videntur. Romaorum itaque exercitus aduersus Vandilos egressus, deprendit eos apud Tricamarū castra habere cxi. stadiis à Carthagine distans. hic procul inter se castrametantur Romæi. Vbi autem plurimum noctis processit, quum in parte suorum summam hastarum igne adligato ardentia conspicerent, non sanè omnes, sed tantum clare intuentes perterriti sunt, prodigiū putantes, ac planè ignorantes hoc fieri solere. Contigit & idem Romæis in Italia rursus longo post tempore, quando victoriæ signum pyræ instar ardentis adspicientes victoriam esse

esse putauere: verum nunc huius nescij moris, multa trepidatione noctem eam traxere.

2. SEQUENTI die Gilimer pueros ac foeminas opesque omneis in medio munitionu ponere iussit, conuocatisque ad concionem militibus sic ait:

Non pro gloria nobis, viri Vandili, neque pro imperio tantum hodie certamen est, quibus spretis forte a nobis possumus saltem domi manere, nostra tantum possidentes, ac reliqua utentes fortuna. Sed eo venimus ac in ea sorte necessitatem copulsi, ut nisi vicerimus, nos imprimis peremptes, liberorum, coniugum, ac omnium bonorum, regionis denique totius dominos hostes relinquamus: si autem superuixerimus, haec omnia nostris oculis grauius videre nobis erit. At si hostium immanissimorum potiemur, viuentes in omni rerum copia ac pace, tum decore, liberisque item ac coniugibus perpetuam relinquere felicitatem licebit. Vandilorum praeterea nomen illustre reddetis, ac templum restituetis amissum. Si enim ullis unquam de omnibus periculati contigit, nunc nobis maxime, ut spes omnium in nobis tantum ipsis ferentes in acie consistamus. Non enim corporibus tantum propriis aut de morte, sed de re tota periculi, victoria namque desperata nihil prius nobis, fuerit quam mori. Vt igitur ex sententia conatus eueniat, nemo vestrum effeminato sit animo, propositi magnitudine corpus tueatur, malorum verecundiam, vita postremo turpis commutationem exhorreat. Nam si turpia erubescetis, nullum in futurum periculum timebitis. Ante omnia vero prioris pugnae omnino nulla vos memoria subeat, non enim ignavia vestra, sed fortunae malignitate corruimus, quae non semper eadem redire, sed singulis diebus multa varietate consuevit. Post haec fortitudine imprimis Vandili Romaeos anteire gloriamur, tum militum numero longe praecedere, decuplo plures existentes: addam quoque illa qua maxima, quae nos ad virtutem magnopere exercitare deberent, gloriam videlicet maiorum nostrorum, dum imperium nobis ab illis per manus traditum, quod

Gilimeris ad suos oratio, ut fortiter certantibus sumptis a necessario, ut ille honesto, &c.

Periculum imminens sepsus proponit, ut ad duciam suorum acuat. Cladem priorem cleuat.

*Pavidum in
genium de-
regit.*

nobis ut ab eis degenerantibus relictum turpe fuerit pro
secordiam amittere. Nil de coniugum querelis aut liberorum
lachrymis dicam, quorum nunc aspectu ego penē
exanimatus sermone ulterius tendere nequeo. Illud tantum
memorabo extremum, quod non amplius ad hæc nobis
charissima reuerti licebit nisi victoribus: quoniam omni-
um reminiscetes viri quæso estote fortes, & Gizerichi domum ac
gloriam minimè dedecore labefactate. Hæc ubi Gilimer fuit
exhortatus, Zazonem fratrem iussit priuatim verba ad eos facere
Vandilos, qui e Sardinia cum eo venerant. Ille verò longe
aliquantulum ab exercitu suos congregatos sic

*Zazonis ad
suos oratio
constantiore
animū pro-
dens & ar-
gumentis mi-
litaribus
fulta.*

adloquitur: Omnibus profecto Vandilis, o commilitones
de his certamen esse scitote quæ nuper à rege omnes
audiuistis. Vobis autem præter ceteros omnem vobiscum
certare ad præstinam excitandam virtutem fas erit, nam
per enim vicistis de Sardinie principatu contententes,
eamque Vandilorum regno restitulistis, multo nunc igitur
magis fortitudinem ostendere, ubi de tota re periclitamur,
oportebit: nam eos quibus de maioribus est contentio,
maiores etiam in pugna virtutem præ se ferre adde-
cet: si fortè vos illic succumbere contigisset, pro vnus tan-
tum loci tyrannide dimicantes contigisset: hic ubi de sum-
ma rerum ac necessarijs agitur, vincere adniti debetis.
Enimuerò qui de omnibus decertat, vitæ finem simul cum
malis omnibus in exitu belli cõnumerat. Sed & si in præ-
sens viriliter agetis, de Goda tyranno paulo ante victo-
riam vestra adscribetis virtuti. At si nunc inertia vos
corripit, omnem priorem gloriam tanquam non vestrum
sed fortune opus existentem omnino amittetis: quanquam
alias promptiores vos esse ceteris Vandilis in hoc certa-

*Vandilos de
Sardinia re-
uersos legē
fortiores Af-
ricanis esse
affirmat, ut*

mine par erit. Illos enim aduersa fortuna quam semel pas-
si sunt, tardiores timidioreisque reddit: vos autem incolum-
es & in victoria exultantes, maiore rursus in periculum
audacia ruere nullus prohibet casus. Illud insuper ab re
dictum non putauerim, ut si hostium potiamur, vobis ex
magna

*magis parte dicitur videri dicitur
tuo suo pugnatum genus
victis. Non enim vultis
victorum pugnatum pugnatum
victis mediantibus, quoniam
victis bono esse animo videri
capite demoque audacitate
pugnare descendere. Hæc
victis in acie in maiore
ram. Romæ in maiore
spondendo occipere
victis ad præ
perone quodam
la nullo signum
In altera parte
ordinare. Nam
Cyprius. A
cet reuerentia. De
gæ omnes quæ
hanc sunt et
liber pugnare
victis in re
res qui labo-
res in alio
qui prius
victis animo
quæpi cum
Romæ quæ
tero in hinc
quæpi quæ
fuit iure. In
adequas
impellebat. Sicut
necessitas quæ
vultis videri*

magna parte huius victoria laudē vindicabitis, quin ce- ad officium
 teri vos potissimum gentis Vandilorum tutelā firmissimam exequendū
 vocitabunt. Non enim verisimile eos qui semel excideret, eos magis as
 meliorem postea sortiri fortunā. Hæc utitur cuncta animis magis inci-
 vestris meditantes, oportet puto liberos coniugēsque plo- ter.
 rantes bono esse animo iubere, dei que ante omnia auxiliū
 exposcere, denique audacter ceteros ducendo Vandilos in
 pugnam descendere. Hæc & Gilimer & Zazon admo-
 nentes in aciem milites educunt circa prandij ho-
 ram. Romæis minimè præparatis, ac in prandio di-
 sponendo occupatis. Tum circa fluvij ripas confi-
 stentes ad prælium ordinat. Est enim hic fluvius
 perennè quidem fluens, sed adeò parvus, vt acco-
 læ nullo dignitatis nomine in riuū parte appellēt.
 In altera verò ripa Romæi aduersus locati acie sic
 ordinauere. Sinistrū cornu Martinus, Valerianus, *Acies Rō-*
 Cyprianus, Althias, Marcellus, ac fœderatorū du- *mana.*
 ces tenuerunt. Dextrū verò Pappus, Barbatas, Aigā,
 & omnes qui equitibus præerat. In medio verò
 Ioānes simul cū scutigeris & hastatis equitibus Be-
 lisarij aderat; qui ducis signum ferebat. non enim
 Belisarius in tēpore cū quingenis venit, retro pedi-
 tes qui subsequebātur relinquēs. Hunni autē om-
 nes in alio loco constituti fuere. Massagetas verò,
 qui prius minimū cū Romæo exercitu se miscue-
 rūt, iā animo cogitātes, quæ antea narrauimus, ne-
 quaquā cum cæteris in acie disponi spēte licuit. Et
 Romæorū quidē sic se ordines habuere. Vandilorū
 verò in hūc modū. In altero cornu Chiliarchi erāt, *Acies Vān-*
 quorū quilibet turmæ præerat ei subiectæ. In me- *ditorum.*
 dio Zazō Gilimeris frater, retro autē Maurusij po-
 sitioni fuere. Ipse Gilimer quanquā versus in exercitu
 adequitās nūchos nūc illos adpugnā fortitudinēq;
 impellebat. Suis omnibus autē edixit, vt neq; hasta
 neq; alio quouis instrumēto in hac pugna, nisi tantū
 enibus vterētur. Dū vtrinque in armis parati cōsi-

Initium pugnae captum à Belisario.

sterent, nemine adhuc pugnam incipiēte, Ioannes cum paucis è suis electis Belisarij iussu flumine traiecto primus in medios incurrit hostes. Hic Zazon eos vi repulsos insequitur: at illi fugientes ad suos statim se recipiunt. Vandili persequendo flumen vsque peruenerunt. Iterum Ioannes à Belisario plures atque prius scutigeros adducens in Zazonem inuehitur, iterumque repulsus in Romæorum se exercitum recepit. Tercio item cum omnibus penè Belisarij & hastatis & scutigeris ducis ferens vexillum cum clamore strepituque maximo procurrat. Barbari autè fortiter resistētes, aliquandiu ensibus tantum utendo fuere, pugnaque ardua & anceps fuit vsque quo hostium fortissimi atque optimi plures cadunt, pauloque post ipse Zazon Gilimeris frater.

Zazon cadit. Ex duobus interitu victores animos sumunt, alij deponunt, & in fugam vertuntur.

Tunc verò omnis simul Romæorum exercitus confertim motus, ac flumen traiciens in eo fertur, hostium fuga clarissima in medio facta, cæteri nullo negotio fugantur: quod Massageræ adspicientes, ut iam dudum animo conceperant, simul cum Romæis insectando processerunt: neque longa fuit insectatio. Nam Vandili in castra munitionisque se recipientes quieuerunt. Romæi verò, quum non viderēt eos intra vallum constitutos expugnare posse, mortuos qui aurum secum haberent spoliunt, & in castra reuertuntur. Desiderati in hac pugna fuere Romæorum minus quam quinquaginta, hostes verò octingenti. Belisarius cum reliquo pedicuro exercitu adcelerās circa diei serum Vandilorum castra petit: quem quum procul Gilimer venientem cum omni reliqua multitudine cōspexisset, nihil penitus neque dicens neque mandans, clam equo conscenso, per viam aufugit quæ ducit in Numidas, vna propinquis eius ac paucis admodum seruis consequentibus. Vandilos autè reliquos animo cōsternatos atque exterritos quum aliquandiu Gilimeris fuga latuisset, vbi

Gilimeris turpissima fuga. Tyrannidis merces, animi (quum maxime) fuit opus, & maximum amittere.

proxima

primum eam cognouissent, Romæq; in conspectu habuissent, viri quidem tumultum excitant, pueri constrepunt, scæminæ vlant, neque substantiæ aut rerum præciosarum curam habentes, protinus via quæ cuiq; occurrit nullo decore certatim fugiunt. Romæi euestigio castra viris vacua ingressi, pecuniam ac opes omnes diripiunt, totaque persequerantes nocte hostium quot occurrerant interfecerunt, pueros verò ac scæminas inter captiuos habere. Tantam igitur pecuniam in his castris repererunt, quanta nec vsquam visa est. Nam quum iamdudum Vandili imperium Romæorum vsurparent, multas inde pecunias in Aphricam miserunt. Deinde quòd ea regio fructus copiosissimi omnis generis ferret, redditus inde ex his quæ ibi prouenirent esse contingit, nec eos ob vsui necessaria extra terram illam erogare aut mittere opus: quapropter magnus coactus census spacio annorum lxxxv. quibus Vandili Aphricam possederunt, in manus Romæorum rursus eo die venit. Hæc igitur pugna & insequutio & castrorum expugnatio, tribus factæ sunt mensibus supra medium Decembrem, postquam Romæorum exercitus Carthaginem est ingressus.

3 BELISARIUS itaque quum exercitum in redeundo, sparsum ac ordine nullo procedentem animaduerneret, valde succensuit, metuens ne in tota nocte hostes simul insidiis conuenientes, in eos ex aliqua parte venirent, ac incommodum aliquod inferrent. Quod quidem si modo aliquo tunc fieri contigisset, puto Romæum nullum periculum euitasse. Milites enim pauperes admodum homines existentes, quum in tot diuitias paratas simulque & pulcherrima corpora magnoperèque decora subito incidissent, animum nullo modo cõpescere, nec vllam præsentium bonorum satietatem reperire valuerunt,

Castra Vandilorum capta & direpta. Præmissa victoria, militibus strenuis debuitum.

Opes regni Vandilorum.

Exercitus visor disciplina incuriosus & contemptor facit semper apparet.

Auaritia & libidinis in milite ob vici etiam ferociente nullus terminus.

Sapientis ducis est vigilare, & ad omnia intentum esse, dum milites genio superbè indulgent.

Ioannes Arminius Gilimerè persequitur.

Et vincere & victoria uti novit dum sapiens.

sed ita libidinibus, rerumq; copia atq; auaricia sunt capti, ut quilibet secum omnia terre Carthaginem redeundo voluerit: neque multi simul in hac cura occupati fuere, sed sparsim ac palàtes vnus vel duo quocunq; spes lucri trahebat vagabantur, nec solù in aperto, sed in saltibus locisque asperis aut speluncis in manitutum se periculù ac intidiã conuiciebant. Neque enim hostium meru, neque Belisarij reuerentia, neque aliqua alia re mouebantur, quin vbi spolia prædãmq; vidissent, protinus spre-

tis omnibus eo adcurrerent. Quæ omnia Belisarius animaduertens, magna in angustia versabatur, quoniam modo rem quãdam componeret: vbi vero illuxit mane, in colle iuxta viam constitit, eòq; turbam aduocans, & milites & ductores simul acriter obiurgauit. tunc hi qui proximi aderant, præsertim è Belisarij domo, rapta omnia, eentumque & captiuos cum tabernaculis & mentis Carthaginem miserunt: ipsi autem iuxta ducem ambulantes dicto audientes fuere. Ioanni quoque cum ducentis iussit Gilimerem persequi, nec vllum diem neque noctem intermittere, donec aut viuum aut mortuum comprehenderent. Vandilos vero quicumque in proximis ciuitati locis ad templa supplices confugissent, sub fidem primum vocatos, ac armis ne nocere possent exutos, Carthaginè ire posse mandauit, donec ipse veniret, his qui quieti inuenirentur minime officere promisit: qui verò armati essent in templis, ereptis armis in urbè ducebantur. His igitur hoc modo constitutis, quum rectè omnia se habere conspiceret, ipsemet cum toto exercitu quantã poterat celeritate persequi decreuit. Ioannes interea decem iam dies totidẽmq; noctes adequitans, non procul à Gilimere exisitebat, quin postera die ad manus eũ e venturus erat, verum rem casus impediit huiuscemodi. Erat in Ioannis societate

Vliares

Vliares Belisarij eques hastatus vnus omnino & animi magnitudine & viribus corporis præstantissimus, verum tunc procul à curis, vt sæpe fit, vinoque ac iocis plus solito indulgens. Hic sexta perfectionis die vino grauis circa solis exortū auem quandā super arbore residentem conspexit, itatimque arcu sumpto in eam telum dirigit, neque attingit, sed Ioannē fortē in colle retro cōsistentē ferit, quo ex vulnere ille paulo post perit, multum sui desiderium & Imperatori Iustiniano, & Belisario, & exercitui toto, insuper Romęis simul & Carthaginensib. relinquens: præterea fortitudine reliquisque virtutibus excellens, vrbantate & mansuetudine ingenti, æquitate ac iustitia nulli inferior. Sic igitur Ioannis fatum fuit. Vliares autem vbi ad se per rationem rediit, in proximi vici templum simplex ac mœstissimus confugit. Interim milites vltterius contra Gilimerem tendere supersedentes, circa Ioannis curam adsiuē consisterunt. Deinde extinctum honorificē tumularunt, iustaq; ei ex pietate fecerunt, remque ex ordine omnem Belisario scribentes ipsū expectauerē. Ille nuncio itatim accepto ad Ioannis properans sepulchrū, illius casum infontis magnopere fleuit, nunc illū miserādo, nunc suū fatum conquerendo, qui tali orbatus esset viro, eiusque tumulum quum rebus aliis, tum census redditu honestauit. nihil propterea mali Vliari fecit, eo quod milites adfirmarent per sanctē sibi iuratis mandasse: vti nullam permitterent eum ex hoc poenam subire, nec ex sententia, sed casu atque fato id accidisse. Hoc igitur fugæ spatiū nactus Gilimer manus Romæorum eo die euasit. Belisarius inde eū persequens, vsq; munitā perueniens ciuitatem iuxta mare sitam, decē à Carthagine dierū iter distantem, quam Hipponem regium vocāt: ibi Gilimerē audiuit in Papuā montem confugisse,

Egregia facinora vno graues ac ridiculi non raro eludunt & sati sunt luctuosa instrumenta.

Discessa ebrietate, videt miser horredū facinus. & frustra in animo torqueatur.

Vliari Ioannes moriens ignoscit. Pq̄ viri insigne factum.

nec facilem à Romæis captu esse. Hic enim mons in Numidiæ finibus extremis valde quidem abruptus, adituque difficilis, petris vndique altissimis communitus, in quo Maurusij barbari habitant Gilimeris amici ac in bello socij. Iuxta quoq; montem vrbs Medeos sita, in qua eo tēpore Gilimer simulcum his qui eum sequuti fuerant quiescebat. Belisario autem hunc locum commodè expugnare non est visum, præsertim quòd hiemis tempus esset, tūn quòd Carthagine res adhuc pendentes, nec satis constitutas reliquerat, certos delegit milites cum duce Phara, quos ad eius montis obsidionem reliquit. Erat autem hic Pharas vir negociis obeundis idoneus, tum virtute præcellens. Huic Belisarius mandat ad ipsius mōtis radices per brumam diligeni custodiā consistere, vt neque eum discedere quoquo modo, neque quicquam necessariorum ad eum conuehi sinat, quod & fecit. Belisarius interim quicumque Vandilorum apud Hipponem regum ad templa supplices confugerant, sub fidem saluos & incolumes esse iussos Carthaginē protinus cum custodibus misit. Interim eidem in Gilimeris domo huiuscemodi contigit fortuna. Erat scriba quidā Bonifacius, Apher genere, è Byzacio veniēs, ante omnes Gilimeri fidissimus; hūc Gilimer ab initio belli huius in nauim simul pecuniam eius omnem ferentem conscendere iussit, ac ad Hipponis regij portum adplicare, ibique belli euētum expectare: quod si rem malè succedere vidisset, protinus cum vniuersa gaza in Hispaniam adnauigaret. Is igitur quūm Belisarius Hipponem regiū venisset, ad eū certos mittit: quos in templo prius consistere iussit ac ei dicere, se à Bonifacio regias pecunias habente missos, nec ante vbi sit idem manifestare, quam illum iureiurando polliceri cogant, eam si reciperet, datorem esse saluum, ac cū propriis

*Medeos
vrbs Gili-
meris sita.*

*Pharas Gilimerem
obsidet. Viro
prudentiā
& fortitudi-
nem pollen-
s ardua cō-
mittendā.*

*Miseria Gi-
limeris pro-
mordā.*

*Bonifacius
thesaurum
Gilimeris
prodit.*

Propriis omnibus bonis
data faciebatur, Belisarius
capit, ac ex illis vno
Denique certis ad thesaurum
Belisacum cum bonis libe-
non admodum par-
Hic gestis quomodo
Vandilos omnes præpar-
voluntarium mitteret.
re reliquum, quod
reciperaret. Cyn-
itudine in Sar-
est quod insulare
Vandilos formidat
Tricararum
videtur ve exercitus
proculā Sardinia
Iugurte auctoritatem
Zanonis illo
quē in Mauri-
partem mittit, qu-
Carthagine expe-
secum cunctis, h-
viam hominū, fre-
tibus equitibus ad fr-
Herculis colūm-
Iugurtem vocant custod-
proceani ingressum
et Minorcam ab-
tam maior, quā dicitur
can ad nauigium, in di-
es donis plurimum
fratres caprum rebu-
tamalocent, ad In-
vra cum ceteris A-
fuerat, supplices v-

propriis omnibus bonis illegum abire: quibus mandata facientibus, Belisarius tam bono nuncio latori cœpit, ac ex illius voto omnia facile concedere. Deinde certis ad thesaurum recipiendum missis, Bonifacium cum bonis liberum dimisit, quæ Gili-meri non admodum pauca surripuerat.

4 HIs gestis quum Carthaginem reuertisset, Vandilos omnes præparari iussit, vt eos Veris initio Byzantium mitteret. Deinde exercitum ordinare, vt reliquum, quod Vādili Romæis vsurpaue- rant, recuperaret. Cyrillum igitur cum magna multitudine in Sardiniam mittit Zazonis caput fe- rentem: quod insulares minimè Romæis obtempe- rarent Vandilos formidantes, nec sanè quæ conti- gerât apud Tricamarum facile credentes, mandat- que eidem vt exercitus partem in Corsicam mit- tat non procul à Sardinia sitam, quæ Vandilorum sequebatur auctoritatem. Pharas itaque in Sardinia veniens, Zazonicis ilicò caput ostendit. In Cæsa- ream verò quæ in Mauritania est Ioannem cum pe- ditum parte mittit, quæ vrbs iter dierum xxx. pro- cul à Charthagine expedito est, Gadeis versus & solis occasum eunti, sita quoq; in magno mari iam pridem hominib; frequens. Ioannem item aliù ex hastatis equitibus ad fretum Gaditanum, ac alte- ram Herculis columnam misit, qui arcem quam Septum vocant custodiret. Ad insulas verò, quæ propè oceani ingressum sitæ sunt, Ebusam, Maiori- cam & Minoricam ab accolis vocitatas, Apollicia- rium misit, qui dudù adolefcens ex Italia in Aphri- cam ad nauigauit, in dignatione Ilderichi fuit, & ab eo donis plurimis ornatus: qui postquam eum à fratre captum rebus excidisse, vti supra narraui, animaduertit, ad Iustinianum Constantinopolim vnà cum cæteris Aphris, qui Gizerichi res tra- ctauerant, supplex venit. Missus deinde vnà cum

*Belisarij
prudencia
obseruanda.*

*Sardinia
incolas ad
sanam men-
tē reuocat.*

*Provincias
ordinat &
in officio co-
riner.*

*Fortissimi
belli ducem
honorifica
legatione
ornat.*

classe inter alios contra Gilimerem & Vandilos vir fuit in hoc bello omnium fortissimus, præsertim in pugna Tricamarenfi, cuius rei gratia Belisarius insulas has ei commisit. Post hæc Tripolim exercitum mittens vbi Pudentius & Tatumth Maurulij premebantur, vim Romæorum minime sustinuit. In Siciliam etiam quosdam ire iussit, v

Hostes persequitur.

Ad Gothos in Lilybeo dat literas, que animis verè magnum produnt.

Lilybei præsidium ad Vandilorum pertinens imperium inde eicerent, Gothi minime volentibus Siciliae partem aliquam concedere, quod hæc arx sub Vandilorum ditione non existeret adfirmantibus. Belisarius vbi hoc audiuit, ad præfectos qui illic erant hæc scribit: *Lilybei arcem que à Vandilis tenetur, nobis Iustiniani servis adimendo neque facitis æquum, neque vobis consilium, ac regi demum vestro nolenti ac longè ab hoc dissentienti nostrum Imperatorem reddere cupitis inimicum, cuius ille benevolentiam nullo labore acquisiuit. Hic igitur ex lege humana nequaquam agere videmini, si enim Gilimerem nuper hanc arcem tenuisse fatemini, Iustinianum verò Gilimeris dominum factum, vos ò serui boni viri illum non nos bonorum possessione priuare cognoscite. Deinde cogitate quemadmodum amicitia multas est apta obtinere querelas, inimicitia vero nec minima sustinet errata, sed omnia superiora perscrutatur, nec præterit hostes qui auctiores ex alieno sunt facti, decernatque pro quibus maiores læsi fuerunt: & quanquam in ipso periculo succumbit, prospera tamen quandoque sua recuperat, docetque victos veniam petere præteritorum. Vos ergo ne ulterius nos lædite, ne nostrum Imperatorem Gothorum inimicum reddite, quem vobis nunc esse propitium existimatis: certo scientes, quòd si vobis arcem vindicabitis, bellum in promptu erit non pro Lilybeo tantum, sed pro omnibus quæ iniuste possidetis. Hanc itaque Gothi epistolam acceptam, Atarici maris legendam mittunt, ac eius deinde mandato sic responderunt:*

Gothorum responsio. Prudentia non leuis est, alieno sapere periculo.

*Liber qui nuper perit
nolentem quidem verum ad
reperit arcem ad nos Gothi
quam Lilybei ex Imperatore Lily
vbi sumas. Siciliam magis
non belli iure acquisivimus
Lilybei esse. Si autem
Vandilorum regi locata hæc
vbi ostendat, vbi ad re
vobis vobis conparaverit
vbi hoc ex æquo nobis
non esse cupis his qui non
debet enim quem am
vobis decernere sunt
vobis cognoscitis con
vbi & illa videtur. C
vbi optima sunt, ac
vbi ostendat. Hæc
ostendebant. B
Imperatorem certiores
vbi esse acturus
vbi mera oblatione
vbi tempore cum
vbi longè ab eo
vbi tempore hortat
vbi ostendat tentat
vbi loco præcipue
vbi restituit: ac si
vbi omnia vobis
vbi supra centum e
vbi cum re ipsa e
vbi receperit: nec
vbi hocam nihil
vbi obest tandem
vbi. Hic igitur
vbi hinc crederet*

runt: *Literas quas nuper, optimè Belisari, scripsisti, monitionem quidem veram ad alios fortasse quosdam homines, non autem ad nos Gothos præ se ferre videntur. Nos enim nihil ex Imperatore Iustiniano possidemus, neque ita insani sumus. Siciliam nanque omnem nostram existentem belli iure acquisuimus, cuius promontorium unum Lilybei est arx. Si autem Theoderichi permissa soror eius Vandilorum regi locata hanc cuidam in Siciliae mercatus tribuit utendam, nihil ad rem, neque hoc quodcumque huiuscemodi vobis conquerendi occasione[m] præbere debet. Tu igitur dux ex æquo nobiscum age, si non ut hostis, sed amicus esse cupis his qui nobis fœderis solutionem dissuadent. Refert enim quum amici quidem in pace aut inimici in pugna decernere sunt apti. Nos Iustiniano Imperatori de his cognoscendis curam permisimus, ut quæ sunt legitima & iusta iudicet. Cupimus ut tua consilia salutaria atque optima sint, ac Imperatoris tui celeriter expectare sententiam. Hæc itaque Gothorum litteræ manifestabant. Belisarius autem de cunctis Imperatorem certiores faciens, quieuit donec ab eo quid esset acturus responsum acciperet. Pharas interea obsidione atque instantia præsertim hyemis tempore omnino fessus, simulque quod Maurusios longè ab eis permansuros videret, suos ad sequendum hortatus, montem audacia magna conscendere tentavit: clamantes autem Maurusios, velut in loco præcipiti ac valdè inadcesso audentibus resistunt: acris fit defensio. Pharas verò adnitendo atq; omnibus viribus superare contendendo, decem supra centum è suis in certamine amisit, ipse verò cum reliquis etiam repulsus in pristinum locum se recepit: nec iterum deinde experiri est ausus, custodiam nihilominus diligentissimam adhibens, ut obsessi tandem fame seipso dederent, expectare iussit. Hic igitur Gilimeri & his qui cū eo erant fratris filii cæterisque propinquis casus contigit, qua-*

Pharas facinus audax, sed inutile, & suis noxium. Nimum difficultia tentare, prudentem ducem haud decet.

*Vandilorum
Luxus &
mollicies.*

*Maurorum
contrarij
mores.*

*Phara ad
Gilimerem
littera, quibus
miserum & mi-*

lem nemo atque ut res euenit satis explicare poterit. Vandili nanque omnium sunt, quos sciam, mollissimi atque delicatissimi: omnium verò miserimi Maurusij. Illi ex eo quo Aphricam tenuerunt, mensa quotidie copiosa, tum omnium rerum quas ea fert regio continuo referta: gestabant præterea vestem Medicam ac sumptuosam, quam sericam vocant: in theatris quoque & hippodromis ac omnibus aliis oblectamentis, præsertim in venationibus, continuo versabatur, saltatores & mimos spectabant, auditum & acromatis, & musicis, & omnibus quæcunque grata animo male instituto deliniebant: eorum item plurimi in paradisis agitantibus aquis & arboribus amœnis, ac symposia plura conuiuiaque facientes, Venerea denique magnopere frequentantes. At Maurusij contra duris adfuerunt in paruis tugurijs ubi vix respirare licet, degunt, hyemisque ac æstatis temporibus, neque niuibus, neque solibus, neque alio quocunque malo necessario carentes. Dormiunt nuda humo: si qui beatiore inter eos, aliquid substernunt. Vestes insuper secundum tempora variare ex lege prohibentur, sed laceram vestem atque crassam, tunicamque asperam in omne tempus induunt. Pane vinoque & aliis bonis omnibus vsui necessariis carent, sed triticum siue siliginem siue hordeum minimè aut coquentes, aut in farinam terentes, more belluarum passim depascuntur. Cum his igitur hominibus ac taliter viuentibus hi qui Gilimerem secuti erant quum diu cohabitassent, ac solitum & delicatum viuendi modum in miserum hunc victum commutantes, postquam ab ipsis sunt destituti necessariis, non amplius resistere, sed mori dulcissimum ac in seruitutem redigi minimè turpe putauerunt.

5 QUAE quum Pharas audiisset, hæc ad Gilimerem scribit: Sum & ipse barbarus, neque literatus, neque sermonis peritus. Tantum scribo quæ me hominem existens

existentem ex rerum natura sponte dicere necesse fuit. Quid *seruimè* in-
 quaso, o care *Gilimer*, non te solum, sed omne tuum genus *ter Mauru-*
 in istud *barathrum* coniecisti, ne videlicet *seruus* *fias*? *O-* *sios languen-*
 minio te pueriliter facere puto, & libertatem hanc iacta- *tem ad de-*
 re, ut omnia extrema quodammodo cum ea commutanda *ditionem*
 sint; te tamen infelicibus *Maurusis* seruire non vides? *proposita so-*
 Qui per eos seruari posses, seu meliora consequi speras? non *lida apud*
 ne omnino prestat inter *Romæos* te seruum ac pauperem *Iustinianum*
 esse, quàm in *Fappua* istis *Maurusis* dominari? *An tam dignitate.*
 magnum probrum tibi videtur *Romæorum* imperatori v-
 nã cum *Belisario* tanto viro seruire? *An non nos quoque*
 ex optimo genere existentes eadem subire gloriamur? quã-
 quam dicunt *Iustinianum*, te sponte inter *Senatores* rece-
 pturum, honorèque summo, quem *Patritium* vocant hone-
 staturum, insuper regione te ampla atque optima & pe-
 cunia multa donaturum, *Belisarium* verò se recepturum
 fidemque obligaturum, hæc omnia tibi futura. Tu verò
 quecumque inausita fortuna tulit, generose feres omnia re-
 putando que homini possint necessaria contingere. Si au-
 tem illa, mala hæc aliquo modo compensare tibi parata
 est; id suscipere omnino dedignaberis? an non similiter à
 fortuna mala nobis atque bona computanda? Sed hæc ab
 his qui sine sensu vehementer sunt minimè degustantur.
 Nam te nunc tot aduersis perculsum à mente alienatum
 esse credibile est. Vehemens enim dolor in consilium per-
 uersum hominem trahere aptus est. At si tibi ea vis est
 ut equo animo feras fortunam, rationemque facile in
 promptu habeas, neque querelis tuorum casuum incum-
 bas, libera tibi facultas proponitur utiliora eligendi ac
 ab instantibus malis liberandi. Has *Gilimer* litteras
 legens scénsque grauius sic rescripsit. Quod mihi
 dadas consilium multas habeo tibi gratias: seruire tamen in-
 iurimico qui magnopere me læsit, nequaquam excusato to-
 lerandum, à quo pœnis potius optauerim sumere, si deus
 propitius fuisset, qui nunquam neque ingratum aliquid num porri-
 à me, nec mali quicquam passus, belli aduersus me occa-
 gat.

Gilimeris
 responsio,
 qua negat
 fieri posse
 ut *Iustina-*
 no & *Beli-*
sario in sen-
 sibus suis
 hostibus ma-
 num porri-
 gat.

sionem omni culpa vacantem sumpsit, meque ad hoc fortuna compulit. Belisarium non video cur etiam feram, quanquam & ipsi pariterque & imperatori, quoniam sint homines, non absurdum aliquid accidere posse, quod fortasse nolint. Ego vero tibi plura scribere non habeo, praesens enim fortuna omnem mihi eripuit cogitationem. Sed mihi care Phara, mitte quaeso, mihi citharam, & panem vnum, ac spogiam, quod hu mihi opus. Haec itaque quum Pharas accepisset, aliquandiu haesit extremam epistolae partem conicere non valens, donec nuncius qui eam attulerat ait, quod vnum quidem panem Gilimer optaret, cupiens eum & videre simul & edere, quod ex eo tempore quo Pappuam ascēdit, nullum coctum viderit panem. Spongiā ei necessariam esse, quod alterum oculum lachrymarum copia offensum maximē doleat. Citharam petit, ut musicus quum sit bonus, praesentem calamitatem flebilibus numeris demulceat. Haec ubi Pharas intellexit, humanam miseratus conditionem pariter & animo condolens ei morem gessit, omniaque mihi fit quaecunque postulauit, obsidionem tamen nequaquam intermittendo maiorem quam prius adhibuit custodiam. Trium iam mēsum spatio in hac mora consumpto ac hyeme iam finita, Gilimer timere cœpit ex inimicis expugnationem haud longe adfuturam, mentēque ac corpore pariter adflegebatur, viscerū doloribus adsiue tortus, quibus vix praeterque opinionem resistebat, donec rem huiuscemodi vidit. Mulier quaedam Maurusia frumentum contusum torrendum supra cratem posuit: sic enim mos Maurusis panes coquere. Iuxta duo pueri sedentes ac fame valde pressi, alter quidem ipsius foeminae filius, alter Gilimeris fratris filius finem expectabant ut ederent. Horum Vandilus massam nondum coctam praueinendo abstulit, ac feruentem adhuc cinerēque refertam fame

Gilimer citharam panem, & spogiam petit.

Humana cōditio admodum misera.

Occasio de ditionis.

Famis horrendae exemplum.

coactus

coactus in ora coniiciens gaudebat: alter verò crine capitis eum apprehendens cæcidit, & massam vi raptam ac iam semideuoratum coëgit è faucibus reddere. Quòd vbi Gilimer animaduertit, signum esse id cõiuratæ in eum fortunæ, nec à superioribus euentibus discrepantis cognouit. Quapropter animo penitus deiectus rebus omnino desperatis, hæc celeriter ad Pharam scribit. *Si ante vnquam contigit graua omnia patienti priorem mutare sententiam ac antea decreta contraire, me illum esse puta, optime Phara-*

Tuum enim consilium omnino non spernere decreui, nec ulterius fortuna resistere, aut contra meum fatum pugna-

re, sed protinus quò me illa vocat absque mora consequi-

demique Belisarium expectare, vt eius fide accepta de me ac meis seruandis, ac de Iustiniانو polliceatur que-

cunque nuper mihi scripsisti, vt ilico me meosque omnes consanguineos ac Vandilos qui mecum sunt, in vestris de-

dam manibus. Hæc ille in epistola. Pharas euefligio hanc simul cum prioribus quæ vltro citroque scriptæ fuerant Belisario mittit, rogatque vti quam cito respondeat. Ille verò vt qui magnopere cupe-

ret Gilimerem viuum ad imperatorem adducere, vbi has epistolas legit valde gauisus, Cyprianum fœderatorum ducem cum aliis quibusdam confes-

sium Pappuam ire, ac de eo seruando, apud etiam Iustinianum ea quæ Pharas scripserat consequen-

do iuramentum præstare iussit. Igitur hi quum ad Pharam peruenissent, simul ad locum quendam iuxta montis radices conueniunt. Huc itaque Gil-

limer cum eis congressus, postquam ex sententia omnia tulit, Carthaginem simul cum eis venit. Erat tunc fortè Belisarius in ciuitatis suburbano, quod Ælas vocant, morâ faciens. Hic vbi Gilimer in eius conspectu fuit, ridere palam coëpit, minime, vt est visus, dissimulatè: quòd quum mirum videretur, adstantium nonnulli ob ingentem animi mœsticiam

Gilimeris ad Pharam epistola, quæ se suosque fame grauis sima oppressos Belisario tradit. Fames, omnium malorum extremum.

Gilimer se hosti dedit.

Gilimeris risus.

*De isto risu
varium iu-
dicium.*

eum penitus mente excidisse suspicabantur: quidā sagacem potius hominem putabant, & ut natum ex regia domo magnam potentiam & opes maximas a puero vsque in senectam possidentem, deinde repente in fugam ac trepidationem conuersum, in super tot mala apud Pappuam sustinentem, postremo captum in hostium se manibus conspicientem, bona malaque hoc modo fortunæ expertum tunc considerasse, nihilque propterea res humanas pendendas, ac risu plurimo dignas existimasse. Sed de huiuscemodi Gilimeris risu quisque suo opte modo diiudicet. Belisarius igitur ad Iustinianum scribit belli successum, Gilimerem esse captum Carthagine, cupere se cum illo Byzantium redire. Interea ipsum simul cum reliquis Vandilis ex dignitate custodit, classemque paratam habuit. *Hic tandem philosophari licet, ac res humanas pensare, nec quicquam omnino desperandum, quin in omni seculo semper meliora sperare liceat, donec ipsa hominum fortuna fuerint, & que dictu factuque difficilia ac fieri posse minime videntur, audentibus sepe ad effectum deducuntur, ita ut admiratione multa sint digna, quemadmodum hic contigit. Nam si talia vnquam euenierint non habeo dicere. Quartum enim à Gizericho successorem venientem, eiusque regnum opibus multis ac militum robore florens à quinque millibus hominum aduenarum portu stationeque carentium tam breui tempore dissolui atque ruere. (Tantus enim equitum numerus, qui Belisarium est secutus, ac toto hoc tempore bellum sustinuerunt) siue fortunæ siue virtuti sit adscribendum, iure quis ita euenisse admirabitur. Ego verò vnde sum digressus; reuertar. Vandilicum itaque bellū hūc finem habuit.*

6 AT inuidia que in magna felicitate solet euenire, Belisarium petiit quanquam omni vacante culpa. Quidā enim eius belli ductores ipsum apud Iustinianum

*Magnitudo
rerum hoc
bello gesta-
rum.*

*Mira in ty-
rannos &
inustos v
superatores
sunt Dei in-
dicia.*

*Belisario
inuidetur.
Virtutis su-
mus inui-
dia.*

Justinianum insimulauerunt, quòd tyrannidem sibi vsurpasset, Imperator verò rem nò admodum curare visus est, siue quòd calumniam delatoris que spreuerit, seu quòd ei sic agere potius est visum, Salomonem misit vti Belisario det alterius optionem, aut cum Gilimere & Vandilis Byzantium venire, aut ibidem remanere, illos verò mittere. Belisarius verò quem minimè inuidorum criminatio latabat, Byzantium proficisci maturauit, vt & se omni suspicione solueret, & illorum posset calumniam contemnere. Quomodo autem accusatorum iter didicerit, ego narrabo. Qui rem hanc in animo habebant, meuentes per vnum tantum nuncium imperatorem facere certiores, ne forte in mari periclitaretur, remque propterea differret, duas epistolas per toridem nuncios miserunt. Quorum alter statim ad nauigauit, alter ob suspicionem quandam cum literis interceptus, resque patefacta & ad Belisarium delata est: ex quo ille ad Iustinianum, vti supra memorauimus, se purgatum ire contendebat. Et res in hoc quidem statu apud Carthaginem erant. Maurusij interea quot apud Byzacium & in Numidia habitabant, ad defectionem ex nulla penitus causa tendebant, ac statim foedere soluto arma contra Romæos parare decreuere, & hoc quidem ex more patrio faciebant. Illis enim neque dei merus est vllus, neque hominum reuerentia, neque item iuri iurandi aut obsidum vlla cura, etiam si filios aut fratres ipsorum ducentium exercitum eos esse contingeret: denique cum nullo pacem habent, nisi cum his quorum metu coërceantur. Quomodo autè foedera cū Belisario iniuerint, quomodo ve soluerint ego narrabo. Quando enim classis in Aphricam ab initio mittenda parabatur, formidantes Maurusij nequid inde incommodi acciperent, septem vaticiniis foeminarum sunt vsi: nam in

Iustiniani prudentia.

Belisarij inuidorum artes eludentis magnanimitas.

Inuidorum doli detectio.

Maurorum perfidia.

Fortuna tantum vates apud Maurusios.

*Dubitatur
de oraculi
sententia.*

hac gente viros vaticinari nefas. Hæ itaque in quodam eorum sacrificio retentæ antiquis non inferiora responsis ediderunt. Interrogatæ namque à viris prædixerunt exercitum venturum excidio Vandilis pariter & Maurusis, quando Romæus dux imberbis venerit. Quòd ubi illi audiissent, simulque imperatoris expeditionem per mare venientem vidissent, in maximo metu versati societatem cum Vandilis nequaquam inire voluerunt, sed ad Belisarium mittentes pacè uti supra narraui firmavere, ac in futurum vsque ad belli euentum quieverunt. Postquam verò res Vandilorum ad finem pervenere, ad Romæorum mittunt exercitum vestigatum, si quis inter eius duces sit imberbis, ut ex vaticinio supra memorato acceperant. Vbi verò barbatos omnes cognouere, vaticinium id non de ipsis loqui putantes statim de defectione & linguendo fœdere cogitarunt. Verùm Belisarij timore destititæ, non enim ipso duce vires Romæorum se superare sperabant. Ut autem eius irruptionem cum scutigeris & hastatis equitibus audierunt, ac iam contra ipsos pariter & Vandilos naues præparari, arma statim corripientes Aphris turpem fugæ speciem ostenderunt, metumque pariter incuisse. Pauci autem milites in extrema regione, & imparati existentes fugientibus minime resistere habuerunt. Non enim confertorum excursiones & ex manifesto prodeuntes prohibere, sed homines sparsim nullo ordine. Fœminæ autem cum pueris capiuntur, pecunia opèisque ex vniuersa regione abducuntur, denique fuga locus omnibus refertus. Hæc Belisario iam ad reditum soluenti relata quum essent, nec redire opus ei iam esset, Salomoni res Aphricæ regendas dimisit, scutigeros ac hastatorum equitum bonam partem relinquens: qui eum sequentes confestim Maurusios qui

*Dux prudēs
& mode-
sus successo-
ri locum lu-
dens conce-
dit.*

qui rebellauerunt, uehementissimè persequentes violati fœderis pœnas expetierunt. Iustinianus uerò alium Salomoni exercitum misit cum Theodoro Cappadoce & Ildigere Antoninæ Belisarij uxoris genero: qui ubi nusquam in Aphrica tributa dari Romæis consueta, & ab eis in codicibus conscripta inuenerunt, quòd Gizerichus olim potitus cuncta deleuerat, codicésque sustulerat, Tryphonè ac Constantium ad imperatorem miserunt, ut tributa rursus ipsi constituat, parua tamen a quolibet exigenda, quòd priora modum excedere neque tolerabilia Aphris uisa fuere. Belisarius interea vna cum Gilimere ac Vandilis Byzantium profectus omnes adsecutus est honores, qui superiorum temporum ducibus maximas adeptis uictorias statui consueuerunt, quòs uero nemo ab hinc annis sexcentis habuisse uisus est, præterquam Titus & Traianus, ac alij quicumque imperatores in bellum euntes, barbaras gentes superauerunt. Spolia namque atque trophæa patefaciens captiuosque præferens per mediam urbem triumphum egit, non quidem antiquorum modo, sed ex propria domo pedibus usque ad Hippodromum processit, inde rursus ad locum usque ubi sedes erat imperatoris. Erant enim spolia quæcunque ad regis capti ministerium esse consueuerunt, aurei throni, uehiculaque quibus regis uxorem uehimos erat: ornatu deinde vario plurimisque lapidibus preciosis constructa, aurea quoque pocula, & alia omnia quæ regis mensæ adhibentur: argentum præterea multarum talentorum myriadum, omnium denique regia supellex admodum preciosa atque admiranda, utpote a Gizericho quondam Romæ è palatio direpta, uti supra commemorauimus. In qua & Iudæorum res multæ nobiles extitere, quæ olim à Tito Vespasiano quum Hierosoly-

*Gizerichus
deleuerat
tributa.*

*Belisarij
triumphi,
inuita inuē-
dit.*

*Spolia de
Vandila
prima, &
qua ducis
felicitatem
testantur.*

*Judai cuius-
dam vox su-
perstitiosa.*

*Gilimer ad-
imp. per du-
ctus supplex
fi.*

*De humana
conditionis
vanitatem
graviter
perstringit.*

*Belisavij
consulatus.*

mas cepit, Romam cum quibusdam aliis exporta-
tae fuerunt: quas quum Iu deus quidam adspiceret,
ait ad quendam sibi proximum ex notis imperato-
ri, has opes Byzantium inferri palatium minime
oportere, quod alibi nusquam, quam in loco vbi
Salomon Iudæorum rex ab initio eas constituit,
consistere queant. propterea Gizerichus Romano-
rum imperium diripuit, nunc reversus ex eadem cau-
sa Romæ exercitus Vandilorum. Hæc ad se de-
lata imperator intelligens valde timuit, ac ilico om-
nia illa Hierosolimam ad Christianorum tem-
pla remittenda mandavit. Erat autem intra triumph-
phi captivos Gilimer ipse purpuream quandam
vestem humeros amictus, vna cum omnibus con-
sanguineis ac Vandilis quot proceritate corporum
ac pulchritudine præstarent. Postquam vero Gil-
mer in Hippodromo constitit, ac imperatorem in
alta sede constitutum, populûmque circa adstan-
tem conspexit, ac demum seipsum in quod fatum
peruenerit considerasset, neque fleuit, neque aliter
conquestus est, tantum illud Hebræorum volumi-
num memoravit, *Vanitas vanitatum & omnia vani-
tas*: nec mora, ipse pariter & Belisarius iussi ab his
qui imperatoriam purpuram sustinebant, Iustinia-
num supplices adorauerunt: at ille simul & Theo-
dora coniunx Ilderichi filios ac nepotes omnes,
vt ex Valentiniani imperatoris sanguine venien-
tes necessitudine quadam sibi deuinctos opibus sa-
tis amplis munerauerunt. Gilimeri autem loca
quædam in Gallia non admodum contemnenda
ad habitandum simul cum suis omnibus propinquis
dedit. Inter patricos autem eum referre non li-
cuit, quod à secta nollet Ariana discedere. Pau-
lopòst Belisario decretus triumphus antiquorum
more. Nam consul factus est, curruli sella hu-
meris captiuorum inuectus argentea, zonas au-
reas,

reas,

reas, aliásque è spoliis Vandilorum diuitias populo disperfit, quanquam rem nouam facere visus. Et hæc quidem apud Byzantium sic gesta.

7 IN Aphrica verò Salomon exercitum suscipiens, vbi Maurusios erectos ad defectionem, vti supra narraui, turbatásque res valde vidit, animi pendens quidnam facturis in præsens. dubitauit. Nam multos quoque apud Byzacium & in Numidia præsidio relictos a Barbaris sublato, tum omnia in his locis direptum ac perditum iri nunciabatur. Præter omnia verò & ipsi & Carthagini maximè terrorem incussere, quæ Aigani Massageræ & Rufino Thraci apud Byzacium acciderunt. Ambo enim valde prudentes & in Belisarij domo & in exercitu Romæorum in magna dignatione fuisse. Alter enim ipsorum Aigan inter equites hastatos, alter verò omnium animosissimus inter ordines ducis ferre signum consuevit, quem Bandonphorum Romæi vocant. Igitur hi quum equitibus apud Byzacium præessent, vbi Maurusios prædam agentes, ac omnia populantes, tum Aphros captiuos vbiq; ducentes viderent, sese cum sequentibus eos in loci cuiusdam angustia constituentes, Maurusios omnes ad prædam huiuscemodi dispersos, partim interficiunt, partim capiunt. Vt autem res ad Cuzinam & Dilasan & Surphuthen & Medisnissam ductores Barbarorum delata est non longè ab hoc loco distantes, circa diei serum cum toto exercitu illos petunt. Romæi quum pauci numero & in loco angusto essent, & in medio multarum myriadum se clausos esse adspicientes, non se defendere aliquo modo potuerunt. Si quam enim in partem se conuertissent, protinus a tergo petebantur. Tunc Rufinus & Aigan cum paucis ex illis in Petram vicinam se recipere festinant,

Nonus pro-
umica præ-
fectus du-
rante tu-
multu du-
buis hæret,
maximè ve-
ro si quid
aduersi con-
tingat.

Bandonpho-
rus siue ve-
xillifer.

Rufini &
Aigani cla-
des, Mauru-
sios prædor-
nes in se-
ditione con-
firmas.

vnde arcubus aduersarios prohiberent. Illi repulsi
 nō ausi prope pugnare, hastas tantū iaciūt, donec
 Romæis telis deficientibus ad manus cominus ve-
 nientes ensibus pugnant. Multitudine autem Bar-
 barorū superante, Aigan toto corpore sauciatus ce-
 cidit, Rufinus captiuus ducitur. Continuo vnus ē
 ducibus Medisīnissas metuens ne surgens iterū at-
 que aufugiens ei negocium facēset, caput ei in-
 cidens ad propria festinauit, idque fœminis ostendit:
 erat enim spectacione dignum ob vastam mag-
 nitudinem, tum capillorum copiam ingentem. Et
 quando in hunc incidimus sermonem historię, ne-
 cesse fuerit Maurusiorum originem repetere, & vn-
 de in Africam ab initio venerint. Postquam enim
 Hebræi ex Ægypto reuerterunt, atque in Palesti-
 næ finibus constitierunt, Moses vir sapiens qui eos
 in itinere ducebat moritur. Cui Iesus Naue filius
 successit, qui & in Palestinam populum introduxit,
 ac virtutem supra hominis naturam longē osten-
 dens, regionem habuit vnde gentes euertens mul-
 tas ciuitates facile parauit, ac omnibus inexpugnabi-
 bilis visus. Tunc igitur vniuersa regio maritimæ
 à Sidone vsque in Ægypti fines Phœnicia est ap-
 pellata, quibus vnus iamdudum imperabat, vt
 omnes testantur, qui antiquam Phœnicum scrip-
 sere historiam. Hic populi numerosi habitauere
 Gergefæi, Iebusæi, aliique habētes nomina in He-
 bræis voluminibus memorata: qui quum inexpu-
 gnabilem conspicerent a duenarum exercitum, pa-
 trios fines deserentes in Ægyptum vicinam migra-
 uerunt, ibique numero ac sobole crescentes, quum
 non satis commodum tantæ multitudini locum
 inuenissent, in Africam penetrauerunt, vbi ciuitates
 quàm plures habitantes omnem eum tractum vs-
 que ad Herculis columnas tenuerunt, semiphœni-
 cia lingua ac dialecto vtentes. Oppidūque Tin-

*Barbari
 erudite fa-
 cinus.*

*Maurusiorū
 origo quos
 Linganos
 esse à Sava-
 cenis pulfos
 late per Eu-
 ropam va-
 gantes vni-
 uersam ex
 moribus su-
 pra narra-
 tis verifi-
 mile est.*

gen

gen situ munitissimū in Numidia ædificauerunt, ubi duæ ex albo lapide columnæ prope magnum fontem constitutæ, in quibus Phœnicum lingua literæ incisæ sunt huiuscemodi. *Nos a facie fugimus Iesu prædonis filij Naue.* Hi demum quod nulli sint eis antiquiores, Aphricæ indigenæ dicuntur esse: cuius rei gratia rex quondam eorum Antæus, qui in Palæstra cum Hercule congressus est, terræ filius est appellatus. Tempore vero procedēte qui è Phœnicia cū Didone venerunt, hic ob suorum consanguinitatē constiterunt. eisque permittentibus Carthaginem condidere: quæ potentia ac hominū multitudine adeo creuit, vt vicinis bella intulerit, & Maurusios ipsos qui priores è Palestina venerunt, expulerit, ac procul ab eis habitare iusserit. Postquam verò Romani omnium sunt potiti longe bello superiores, Maurusios quidē in extremis Aphricæ locis confidere mandarunt, Carthaginēses verò & Aphros alios eis obtēperantes tributarios fecerunt. Postea Maurusij plures de Vandilis victorias habentes aliquantulum respiscentes Mauritiam à Gadibus ad Cæsareæ fines pertinentem, pluraque reliquæ Aphricæ loca possederūt, postmodum per Iustinianum sublata. Et de Maurusiorum quidem origine hactenus. Salomon interea postquam de his quæ Aigani & Rufino acciderant nūcium accepit, sese ad bellum adcinxit, & ad Maurusiorum duces hæc scribit. *Nonnullis quidem hominibus temerè agere, simulque perire contigit, quòd ex nullo ante oculos exemplo conijcere possint, quem nam finem eorum temeritas sit habitura. Vos autem qui paulo ante ex vestris vicinis Vandilis exitum animaduertistis, quid nam passi fuerint, manus in maximum Imperatorem cornuque ausi estis attollere, vestramque salutem contemnere, minimè memores quòd fœdera iniueritis, liberòsque vestros obsides dederitis. An dei prorsus*

Maurusiorum incipia & impia querela.

Prædonum & seditiosorum proprium est, p̄is & magnanimis principibus à quibus op̄ primuntur ignominiosos titulos, quantum in se est, assergere.

Salomonis ad Maurusios epistola, qua eos ad officium reuocare nititur, extrema quæque minatus, nē ab incœptis desistant.

cōtempres estis? nec fidei, nec consanguinitatis, neque salutis, aut cuiusvis alterius ullus sit respectus. Deinde si deum spernetis, cumam hominum aut faciorum auxilio fideles contra Romanum eritis Imperatorem? si filios vestros amittitis, pro quibus iam vltro bello periclitamini? At si vos pugne ac paulo ante gestorum pœnitentia subit, nos certiores per litteras facite, ut ea bene vobiscum agendo transigamus. Si autem temeritatis non adhuc piget, bellum Romeorum expectate vestram per vim ac perfidiam liciturum, tum de vestris proprijs filijs iniuriam vlturam. Hæc quum Maurusij legissent, sic responderunt,

*Maurusij
responso,
qua animi
pernicacem,
& in propo-
sita perseve-
rantem pro-
dit. Sed ito
si sana cōsi-
lia superbe
repudiant.*

Belisarius nos magnis pollicitationibus circumueniens induxit nos Imperatoris Iustiniani sponte subditos esse, nihil honorum nos impertiendo fame pressos amicos nos esse ac socios rogauit. Itaque non Maurusios magis quam vos infidos appellari iure oportebit: fœdera solum, non qui iniuriam patientes à proximis desciscunt, sed qui pœderatos habere aliquos postulantes deinde violant. Deum quoque sibi aduersum constituunt, non qui sua ferentes ad alios cedunt, sed qui aliena invadentes in belli periculum deducunt. Quod si filiorum charitas vobis est curæ, quibus licet vnā tantum ducere uxorem: nos quibus si sic contingat quinquaginta sunt uxores, filiorum nunquam destituet soboles. Hæc Salomon vbi legit, vniuersum coëgit exercitum, ac rebus prius apud Carthaginem dispositis in Byzacium mouit, apud oppidum Mammæ vbi quatuor Maurusiorum duces (vti paulò supra memorauimus) castrametati sunt, vallum firmavit. Montes hic altissimi sunt & paruum oppidum Males ad montium radices.

*Acies Mau-
rusiorum
dispositio.*

8 Hic barbari se ad pugnam adingentes, aciem hoc modo constituerunt. Camelos circa in gyrū locant, quod Cabaonè supra narraui fecisse. In fronte verò duodecim ponunt: fœminas autem cum pueris intus in medio statuunt. Nam Maurusios mos est, fœminas cum pueris in expeditionè duce-

re, ut vallum tuguriâque faciant : præterea equos
 scite ac diligenter curant, camelis pabulum sub-
 ministrant, armarumque omnem ferream poliunt.
 ac mundant, multis denique per eas laboribus le-
 uantur. Pedes autem ad camelorum pedes confi-
 stunt, clypeos & enses habentes ac hastilia quæ in
 hostes iacere solent. Eorum quoque nonnulli in
 montibus equos habentes quiescebant. Salomon
 autem ubi suos cõgregatos vidit, ne ob casum Ai-
 ganis & Rufini propterea terrentur, sic est allocu-
 tus. *O viri, qui sub Belisario militastis, nullus vos horum*
hominum subeat timor. Nam neque Maurusiorum quin-
que milia collecta quingentos Romanos superare value-
runt, quod vobis in exempli parte maximè succurrere
dubitantibus potest: quin vestre potius virtutis recorde-
mini, ac cogitare quemadmodum Vandili Maurusiorum
vicerunt, vos autem Vandilorum nullo labore potiti estis:
nec eos qui victores vicere, victos ac inferiores factos
timere decet: multoque omnibus hominibus in bello fra-
gilibus Maurusiorum genus esse noscitur, nudi enim ple-
rique ipsorum sunt: si qui verò clypeos habent, graues
hi admodum nec adsubre facti aut tela venientia repel-
lere apti sunt: ac duo tantum hastilia proyientes in ho-
stem, si forte frustra fuerint, in fugam statim conuertuntur.
externam
Itaque si primum eorum congregientium impetum dili-
genter custodiendo toleraueritis, facilem in manibus vi-
ctoriam habebitis. Vosmet insuper quanto armatura &
& munitione corporis præstatis, considerate ad hec ani-
morum virtutem, corporum vires ac bellorum disciplinâ:
denique victoriæ nuper de hoste consecutæ audaciam in
vobis esse conspicitis. At Maurusii his omnibus priuati,
tantum suæ fidentes multitudin sunt. Bello igitur non a-
ptos quamuis multos facile fuerit paucis ad omnia para-
tis superare. Bonus enim miles propriæ tantum virtuti
confidit, ignauius verò alterius. Militum multitudo in
periculosi angustia loci pugnantium plerumque supera

*Mulierum
& puerorum
in castris
barbaricis
usus.*

*Salomonis
ad suos con-
cio, victoriâ
paratam
demonstrâs,
Maurusiorum
ignauiam,
belli im-
peritiam,
armorum
penuriam
aut leuita-
tem: Romæ
rum contrâ
fortitudinẽ
& internâ.*

tur. Hos inquam quasi camelos contemnere uos oportet, qui neque resistere hostibus possunt, & vulnerati atque repulsi maiorem suis turbationis inferunt motum. Audacia uero quam pro re paulo ante bene gesta sumunt, nobis magnopere opitulatur: ea siquidem uiribus adaequata uolentes facile proficere poterunt, at uiribus ac potentia maior in manifestum periculum deducit. Quae omnia

Maurisiorum ad suos oratio, qua uictoria suis pollicentur argumentis a disciplina & experientia militari desumptis, qua singulis lineis cumulantur, ratione ducta ad facili, honesto, utili, necessario: refutatis quae occurrant obiectis.

cogitantes animis uestris & hostes despicientes silentium simul & ordine praestate. His a Salomone dictis Maurisiorum duces postquam instructam Romaeorum aciem suos horrere conspexerunt, rursus in pugnam accendere uolentes talibus adhortati sunt. Quod humanis Romaei sunt corporibus, & ferro si contingat obnoxia ac penetrabilibus, o commilitones, nuper didicimus, quum ipsorum fortiores partim nostris obrutos hastis interfecimus, partim captiuos duximus. Contra tales igitur existentes nunc longe numero plures esse gloriamur, praeterea certamen pro rebus maximis uidetur excitari, an uobis Africæ totius dominis esse liceat, uel Romaeorum adrogantiae seruire. Quapropter quum de summa rerum in praesens periclitemur, minime nos ignauos esse oportet. Armaturas eorum imprimis contemnere habetis. Nam si pedites contraueniant, ob armorum grauitatem impediti a nobis leuioribus, ut satis uerisimiliter superabuntur. Equos item illorum aspectus similitudine uoces camelorum perterrefacient, in tumultumque uertent, denique militum ordinem turbabunt. Si quis autem ob uictoriam quam paulo ante de Vandilis habuerunt, putat eos inexpugnabiles fore, maxime uidetur errare. Bells enim momenta aut ducis uirtute aut fortuna felicitate constant. Belisarium enim qui hostes superandi causa fuit, nunc Deus procul a nobis constituit, quamquam nos Vandilos ipsos sepe uincendo debiliores eorum uires, ac Romaeorum uictoriae faciliores reddidimus. Hostes tandem hostium in hoc extremo labore spes est commilitones, si uiri estis magnopere potiri. His dictis duces pugnae

pugnæ signum dederunt, ac primò Romæi congressu turbati sunt. Equi enim camelorum adpectu ac vocibus perterriti effrenésque facti equites excussere, ex quo nullo ordine in fugam vertuntur. Hos Maurusij hastilibus vt quæque ad manus habebant insequuntur, tumultuque omnem exercitum, metu quoque ac turbatione complent, vt neque se nostris defendere possent, neque in acie villo modo consistere. Postremo Salomon videns in quo res loco erat quamprimùm ex equo desilit, idémque alios facere iubet, ac cum scutis in ordine consistere, hostium tantùm missilia prohibentibus. Ipse milites non minùs quingentos secum ducens in partem valli mittit, mandátque vt ensibus vtentes camelos qui in ea parte erant interficerent. Quo facto Maurusij quot ibi aderant fugere cœperunt, illi verò camelos ferè ducentos perimunt: quibus cadentibus statim ad munitiones aditus Romæis aperitur, qui è vestigio in medium vbi Maurusiorum scæminæ erant, irruút: barbari verò attoniti in montè vicinum se recipiunt: fugientes Romæi persequuntur: in quo prælio hostes ferè mille periisse dicuntur, scæminas autè cum pueris omnes captiuos duxere, camelos etiã partim cœperunt. His feliciter gestis cum omni præda Carthaginem remeantes diem victoriæ solemnem agút. At barbari animo freti, exercitu rursus reintegrato nullum è suis relinquunt quin in bellum ducerent, ac loca primùm circa Byzacium populari ac vastare cœperunt, nulli neque ætati neque sexui parcentes. Salomon vbi audiuit nouam hostium audaciam, ac omnia percurrere, confestim cum vniuerso exercitu contra eos proficiscitur, ac apud Burgaonem consistens, vbi hostes castrametabantur, diebus quinque expectauit, vt si hostes ad plana descendissent prælium committeret. At illi

Pugna iniuriam.

Salomon pugnam restituit.

Maurusiorum fuga.

Clades.

Apparatus ad nouum bellum.

Mollitiés animi.

iam insolitudine animi formidineque correpti, nullo modo descendere aut cum Romæis in pugna congredi decreuere. Est enim mons Burgaon plurimum abruptus, ac ex orientis parte valde inaccessus, ex parte autem occidentis aditu facilior ac resupinus, duos habet altissimos scopulos, in quorum medio sylua ad fabre facta angusta quidem sed profunda conspicitur. Barbari igitur montis cacumen hominibus vacuum, quod nihil inde hostile metuerent, similiter & eius radicem, ubi ad eum ingressus erat, relinquendo, media tantum cum exercitu tenuerunt, ut si Romæi in eos ascendendo irruerent, ipsi superiores facile deicere conantes possent, equos præterea secum habebant aut ad fugam paratos, si quid accideret, aut ad persequendos hostes, si vincerent.

Fortis ducis est quoquo modo tergiversantem hostem ad præiurium elicere.

Hostes trepidantes quo cunque loco aggrediari facile expugnatis aut concycis in fugam.

Salomonis fratrem gerens.

9 SALOMON itaque quum videret eos neque descendere neque pugnare velle, similique exercitum suum in loco deserto diutius in obsidione perseverare non posse, in ipso monte ad manus venire decreuit, cernensque milites multitudine hostium multo maiore quam in priore pugna perterritos, his eos verbis ad se vocatos adhortatur: *Timor, o commilitones, quem ex vobis præ se ferunt hostes, nequaquam alterius indiget accusatione, se ipsos tantum indicantes. Tot enim milia contra vos coacta in plana minime descendere ad pugnam audientia, neque se iussimet viribus credentia scinti videtis, faciunt ut vos ulterius adhortari superuacuum existimem. nam quibus propria res gesta aut inimicorum debilitates fiducia præbent, nihil puto verbum ad persuasionem indigere. Tantum vos meminisse oportet, quod si in hanc pugnam ea quam vos decet animi magnitudine adingitis, & Vandilos victos & Maurusios in eadem fortuna constituetis. His dictis Theodoro mandat, ut circa diem serum cum excubitoribus ducentis (sic enim Romani custodias vocant)*

eant) simulque peditibus nonnullis montem ex orientis parte qua maxime confragosus fuerit, clam ascendat, ibique noctis reliquum quiescant: deinde oriente Sole hostes supra apparatus signaque praferentes iaculis petant. Is itaque imperata fecit, ac nocte intempesta per loca praerupta cum illis conscendit clam non solum hostibus, sed reliquo exercitu (nam exploratorum specie tantum missi fuerant) Salomon ex alia parte valde diluculo in extrema montis parte cum toto exercitu apparuit. Manetque iam claro hostes verticem non ut antea nudum simulque signa Romana conspicientes attoniti aliquantulum constiterunt, pugna deinde exorta ab alio se exercitu retro peti animaduvertunt. Ex quo in medio constituti, in fugam statim omnes se conuertunt, neque in motis cacumen ab inimicis captum, neque rursus ad plana descendere, quod montis radices ab hostibus item tenerentur, recurrere habentes, in syluam profundam ac alterum scopulum equites peditesque cursu simul contenderunt, praeruptaque timore ac tumultu in syluae praerupta primi cadentes nullum sentiendi malum post se cadentibus causa fuere, quod nemorosa valis equis hominibusque iam referta transitu e Burgaone ad alterum montem tutum parauit. Hic igitur reliqui per interemptorum corpora traicietes sese incolumes seruauerunt. Interiere in hoc labore Maurusiorum millia quinque, Romanorum vero nullus. Plagam enim nullam aut ab hostibus aut a fortuna accipientes, integri incolumisque hac facile victoria sunt adsequuti. Fugerunt simul & hostium duces, praeterquam quidam Dilasas, qui in fide se Romanis tradidit. Inde postea via facilis ac supina hostibus in propinquam huic monti ciuitatem Tingem, ubi fons in angusto quodam loco maximus erat, quem Althias e ducibus vnus occupa-

*Telanon
 praesisa ma
 gis ferunt.*

*Ex periculi
 nimia ima
 ginatione in
 gens pavor
 et tumultus.*

*Victoria
 prorsus in
 cruenta.*

*Aliud pra
 tegema Al
 thine ducis,
 in permisc
 Maurusio
 rum.*

re decreuit, quòd nusquam alia propè consistente aqua hostes siti laborantes huc peruenturos exiti marent, cæteris penè omnibus contra sentiētibus, ac tantam multitudinē non faciliè prohiberi posse existimantibus. Maurusij itaque æstu laborèque fessi ad hanc nihil hostile metuendo properantes, vbi aquam ab inimicis teneri conspexere, omnes hæsitantes consistunt, multum tamen virium ac

*Postulatum
trepidum
Iauda. Al-
thia verò re-
spersum au-
dat.*

roboris ob sitim amittentes. Quamobrem Iauda eorum dux ab Althia postulauit, vt si fontem concederet, tertiam ei prædæ partem darent. Althia reiecta conditione ipsum singulari certamine prouocauit, præmium ei fortè Vincenti liberam fontis concessionem præbiturus. Hic Iauda audere Maurusij omnes in spem erecti fuere, quòd ille corpore ingens ac omnium suorum pugnacissimus esset, Althias verò sanè breuior ac etiam tardior videretur. Vterque itaque cum equo erat. Iauda primus hastile iacit, quod Althias cõtraueniens manu dextra prendere omnibus admirantibus ausus, Iaudam ipsum ac reliquos hostes perterruit. Deinde arcum læua tendēs protinus vbi dextra vacuus fuit, aduersarij equum telo perfodit: quo cadente ille confestim alium a suis adductum conscendens

*Evogium
Althia fa-
cinus in
duello ad-
uersus Iau-
dam.*

fugam adripuit, quem Maurusiorum exercitus nullo ordine secutus est. Althias itaque & captiuos & omnem prædam auferens magnum sibi nomen ac decus ex hoc facto per omnem Aphricam parauit. Et hæc quidem sic se habuere. Salomon verò apud Carthaginem aliquantulum temporis commorans ad Aurasiū montem contra Iaudam exercitum mouit, pœnas ex eo expostulans, quòd quando Romæorum exercitus apud Byzaciū occupatus erat, multa in Numidia oppida populatus est, quod sanè contigerat. Ad hoc Salomonem Massonas & Orteas Maurusiorum duces pri-

*Maurusiorū
fuga.*

uata

*Salomon per-
uas ab hoste
reposcit, vt
eximiu du-
cem decet.*

uata inimicitia compulerant, quorum alterius patrem Mephaniam Iaudas propinquus existens, dolo interfecit: alterum verò Orteam Maltinæ Mauritanix præfecto suavit, vt ex ea regione cum omnibus suis, quam diu inhabitauerat, pelleret. Romæorum igitur exercitus duce Salomone & Maurusijs qui se illi adscuerant iuuantibus apud fluitium Abisam castrametati sunt, qui iuxta Aurasiū transiens eius circa loca oberrat. Iaudas inrerim in campum contra hostem descendere minime tutum putans, sese muniit ex ea parte quæ minus expugnari ab inimicis posset. Hic enim mons dierum iter decem à Carthagine distat, maximusque omnium quos vsquam scimus. Nam dierum trium eius circuitus expedito patet, volentique ad eum adcedere difficilis ac inuius est. In vertice autem planiciem camposque habet, tum fructus hic prouenientes duplo quam in reliqua nascuntur Africa maiores. Hic denique arx est, incustodita, quòd minime habitantibus necessaria videatur existit. ex quo enim Aurasiū Maurusij Vandilis ademerunt, nullus ad ipsum hostis adcessit, nec propterea barbaris vnquam incussus timor. Sed & ciuitatem Tamugam, quæ contra montem in campi principio ad solem pertinet orientem, Maurusij hominibus euacuantes ad solum vsque deleuerunt, vt hæc occasio non esset aut statio inimicorum expeditionibus ad oppugnandum facile ipsum vicinum montem. Habebant & hic Maurusij ex parte montis quæ occidentem spectat, regionem bonam atque amplam: quæ ab alijs Maurusiorum populis est habitata, quibus Citaias dominabatur, vnus ex his qui ex hostibus Salomoni Romæisque adcesserunt, vti supra memorauī. Hunc ego hominem dicentem audiui, quòd regionem quam ipse tenebat nulli mortalium habitant, sed

*Occasionero
ex priuata
aliorum ho-
stium in-
imicitia ca-
pit.*

*Aurasijs mō-
tis magni-
tudo.*

*Vertex ar-
tis et ser-
tilis.*

Aura regio.

*Africani
quidam al-
bi.*

*Salomonis
& militum
audacia.*

*Mons Aspi-
dis.*

*Re infecta
Salomon cū
suis in plan-
ticiem descen-
dit.*

vacuum esse penitus colonis. Ultra verò hanc ho-
minum aliquantulum esse, non sicuti ceteri Mau-
ruij colorati, sed valde albi tum coma flauī, & hec
quidem sic se habent. Salomon autem Maurusios
focios multis auctis muneribus, montē Aurasiū
cum exercitu ad pugnam paratus ascendit, existimans
eo die ad manus cum hoste venire, cum ipsū
que volente fortuna vbiunque congregi. Non enim
cibaria præter pauca & sibi & equis suis mi-
lites festinantes secum tulerunt. Proficiscentes i-
taque itinere ob locorum asperitatem difficili, ad
quingenta maximè stadia castra posuere, tātū-
dem in singulis diebus eundo, septimo die ad locum
peruenerunt, quem Latini Aspidis montem vo-
cant, quod scuti similitudinem habeat, vbi arx an-
tiqua fluuiūque perennis. Hic castrametari hostes
dicebantur. In hoc igitur quum nihil hostile offen-
dissent, consistentes aciem tanquam pugnatūri or-
dinauerunt. In hac itaque expectatione, quum trium
dierum spacium consumpsissent, ipsique simul &
focij qui contra Maurusios arma ferentes auxilia-
ria exercitum iam premi animaduertent, protin-
us rebus infectis sese recipiendo ad plana descen-
derunt, vbi vallum constituerūt. In hac parte bar-
bari habitant. Vandili enim in hos iam dudum bar-
baros iram exercentes, eos non admodum multos
cum vxoribus in Sardiniam mittentes hīc sunt do-
minati: procedente autem tempore montes occupa-
uerunt qui prope Caralim sunt, ac primò quidem
clanculum latrocinia in vicinos exercentes, postea
verò non minus quam ad tria milia creuere, ex ma-
nifello excursiones facientes minimè latere cura-
uerūt, ac omnem circa orā depopulati sunt. quam-
obrem Barbaricini à vicinis appellati sunt. Contra
hos diuerso genere Maurusios Salomō in hac hie-
me classē præparauit. Hæc itaque in Aphrica per
ca tem-

ea tempora gesta sunt.

10 IN Italia verò eadem tempestate, Belisarius contra Theodatum & Gothorum gentem à Iustiano missus, primò Siciliam cursu nullo labore adeptus est, sicuti postea dicitur, quum me ad res Italicas historia ducet. Nunc verò non ab re mihi videtur prius quæ in Aphrica contigerunt singula enarrare: deinde ad Gothorum res in Italiam venire. Hac igitur hyeme, vti supra dixi, Belisarius apud Syracusas, Salomon apud Carthaginem moram traxere. Prodigium quoque hoc anno grauisimum visum. Sol sine radiis sicuti luna splendorem toto anno emittere, ac quodammodo ex magna parte deficere visus est, sic de solito iubare remittens subfuscus apparebat: ex quo contigit, vt neque bellum, neque fames, neque pestilentia, nihil denique malorū hominibus deesset, annus quoque * . . . Iustiani Imperij agebatur. Simulque Vere ineunte, quando Christiani festum celebrant, quod Pascha vocant, seditio in Africa inter milites contigit: quæ quo nam modo sit orta, quomodo ve defierit, narrabo. Postquam Vandili prælio victi sunt, vti mihi supra narratur, Romæ milices hostium filias & vxores matrimonio sibi iunxerunt. Illarum verò quælibet viro persuasit, ea sibi oppida vindicarent, quibus ipsa prius dominabatur. Nō enim fas esse se Vandilis quondam nuptas hæc pos sedisse, deinde eorum coniuges factas, qui Vandilos vicissent, inferiores esse quàm sub victis conditione, dum bonis pristinis priuantur. Hæc milites meditantes Salomoni minimè consentire putabant oportere, qui Vandilorum oppida in publicum, & ad principis domum referre volebat, dicenti captiuos opesque alias omnes cum spoliis inter milites dari tantum fas esse, terram autem ipsam principi Romanoque Imperio solum con-

Q. iij.

Bellum Belisarij adu. Gothos in Italia.

Prodigium.

** Annus XII. Iustiani. Seditio militum in Africa.*

Ambitio muliebris multa mouet.

uenire, a quo ipsi & nutriti sunt, & vt milites vocarentur habuerunt. Sermones itaque plures simul & iuramenta per castra super his fuere. Postquam verò dies festus proximè futurus erat, Ariani moesti ob templorum prohibitionem valde instabant, visum itaque ipsorum primatibus, vt in prima festi die, quam Magnam vocabat, Salomonem interficerent. Resque aliquando latuit nullo consilium regeunte, vtpote multis grauius & dira consulentibus sermo manifestus in nullum fuit inimicum, de qua causam cælari putauerunt. Postquam verò multi Salomonis equites hastati ac scutigeri ad hanc coniurationem oppidorum cupiditate adsciti sunt, adueniente die Salomon in templo securus, proculque omni suspicione resedit: egrediens autem, quibus datum erat negocium, ac spiritu vehementiore inter se ensibus adincti, murmurentes nihil omnino sunt ausi, seu templi tunc sacra, ceremoniasque verentes, seu ducis gloriam ad spectumque erubescences, vel aliqua alia re diuinitus prohibiti. Sacris deinde peractis, eadem die domum redeuntibus coniurati inter se obiurgant, ac planè illorum detestantur ignauiam atque molliciem. Rursus autem in diem sequentem eodem consilio re delata, similiter rebus infectis discesserunt, ac in forum venientes se inuicem accusabant, quisque in alterum causam reiciebat, vt mollem ac societatis & officij desertorem, simulque Salomonis ad spectus timorem probro dabant. Iamque vii par erat re vulgata, eorum plerique nò tutum in ciuitate morari putantes, extrauagando & oppida & agros populabantur, Aphrosque in quos incidebant omneis loco inimicorum habentes. Alij verò ex coniuratis in ciuitate remanentes, consiliamentumque dissimulando admirari videbatur. Salomon igitur vbi accepit regionem omnem vastari a suis

*Conspiratur
in mortem
Salomonis.*

*Numinis de
nignitas for
tens ducem
in maximo
periculo con
stitutum
conseruat.*

*Coniuratio
patet.*

his milibus vt rem
nupte in hoc comite
no se ab officio diler
besevolentiam sequen
tino quidem assidue
abstineret, ac illu
tuo esse ac in tyran
in Hippodromo con
cum aliis ducibus ap
Theoborus Cappad
dis verbis ac per
minime dicto ar
dam huic Theoboro
iniduosus acq
co dactem fuit de
ac cum eorum
tium properat
culibus p
profecto quam
disciplinam p
romebat sine
Solomonis
Hinc ad r
lueret, via milites
sepe eorum
neret. Salomon
magnum in p
& Maronius
milites formos
res ad domum
eos secum com
in portum inde
liuallij, qui h
fuit eo Procop
vtriusque e
was itaq; cre

à suis militibus, vt rem nouam planè mirabatur, si-
 mulque in hoc tumultu hos qui remanserant, om-
 neis ne ab officio discederent, ac ad Imperatoris
 beneuolentiam sequendam est adhortatus: qui ab
 initio quidem auscultare visi, postquã dies quintæ
 aduenerat, ac illos qui extra prædabantur, iam in-
 tuto esse ac in tyrannidem confirmatos audierunt,
 in Hippodromo conuenientes, in Salomonè simul
 cum aliis ducibus apertè conuiciũ iactabant. Itaq;
 Theodorus Cappadox à Salomone missus, eos blã-
 dis verbis ac persuasionibus ad æquum deducere
 minimè dicto audientes conatur. Erat enim qui-
 dam huic Theodoro tunc inimicus & Salomonis
 insidiosus atque suspectus. Hunc itaque milites ili-
 co ducem suum de consilij sententia conclamant,
 ac cum eo arma corripientes multo tumultu in pala-
 tium properat: hic quidem Theodorum alium qui
 custodibus præerat, ante omnes trucidant, virum
 profecto quum aliis virtutibus clarum, tum belli
 disciplina præstantissimum: idem in omnes fece-
 runt obuios siue Aphros siue Romæos, qui essent
 Salomonis amici, seu pecuniam ad manus haberet.
 Hinc ad rapinam conuersi per urbem domos expi-
 lauere, vbi milites nulli resisterent, donec nox in-
 sequens eorum furori silentium ac quietem impo-
 neret. Salomon autem in templũ quod admodum
 magnum in palatio est fugiens latuit. Huc ad eum
 & Martinus sub vesperam venit. Postquam verò
 milites somno se dedere, ambo e templo egreden-
 tes ad domum Theodori Cappadocis venerunt: qui
 eos secum cœnare, quanquã nolentes, cogit, &
 in portum inde deducens lembo cuiusdam naua-
 lis tulit, qui hinc à Martino præparatus erat: secuti
 sunt eos Procopius huius autor historix, simul &
 viri quinque e domo Salomonis. Soluentes itaque
 hinc stadijs trecentis peractis ad Misnam Car-

*Audaciam
 coniatorũ
 ducis man-
 suetudo ac-
 cendit.*

*Militum fu-
 ror.*

*Furoris mi-
 litaris effe-
 ctus.*

*Fuga Salo-
 monis. Nes
 enim tutus
 est furenti-
 bus gladiis
 armatis oc-
 currere.*

thaginiensium nauale peruenerunt. Vbi in tuto con-
sulerunt, statim iussit Martinum in Numidiam ad
Valerianum & alios ductores Romanos proficisci,
rogatum ut tentarent, si quo modo possent aliquos
e seditionis militibus a pertinacia desistere, ad im-
peratoris sui beneuolentiam fidemque traducere.
Theodoro quoque per litteras Carthaginis curam
simul & quæcunque ad præsens negocium facere
viderit, mandauit. Ipse uero cum Procopio ad Be-
lisarium Syracusas adnauigat, cuncta quæ in Aphri-
ca audiuerat, narrat, hortaturque ut confestim Car-
thaginem eat Imperatorem uicturus, qui a suis mi-
litibus indigna patiatur.

*Agnem faci-
le accendit
seditionis dif-
ficulter ex-
tingunt sa-
pientes.*

14. Dum hæc Salomon agit, milites Carthagi-
nem diripiunt, & in campū Bulæ egredientes Sto-
zani virum, è Martini equitibus hañtatis tyrannum
sibi constituunt, virum imprimis magnanimū, tum
agendorum peritissimum, ut Iustiniani duces om-
neis de medio tollens Aplicæ totius potiretur.
Hic itaque exercitum octingentorum militū con-
gregans Carthaginem duxit, ut cum nullo labore
obfessurus, Mittèr̄asque ad Vandilos qui è Byzan-
tio cum nauibus fugerant, qui uè ab initio Belisa-
rium non sunt secuti, seu etiã latitauerant, vel qui
nullius precij relictū fuere. Erant igitur omnes non
minus quam mille, qui nõ procul a Stozā in castra
promptissimi uenerunt. Seruorum præterea mag-
na multitudo adcessit. Vbi autem prope Cartha-
ginem fuere, misit ad eos Stozas qui urbem tene-
bant, hortatum, ut ciuitatem dederet, si malorum
esse immunes optarent. Illi autem simul & Theo-
dorus se id omnino facturos negauerunt, urbem eam
se Imperatori custodire profitentes: miseruntque
ad eos Iosephum custodum Imperatoris scribam
è clara stirpe, qui è domo Belisarij erat, & nuper ad
obeunda negocia quædam Carthaginem missus.

Hic

*Tyranni
Stozæ turbū
di conatus.*

*Præsidi Car-
thaginesis
audax re-
sponsum &
timidum
consiliū ob
tyranni im-
manitatem.*

Hic eos rogat, ne ulterius sæuiant, ac à pertinacia desistant. Stozas ubi hæc addiuit, Iosephum ilico trucidat, ac urbem obsidione cingit. Qui autem intus erant, tali exemplo perterrefacti, sibi que consulentes Carthaginem Stozæ decreuerunt. Hæc itaque in Africa exercitus agitabat. Belisarius autem cum Salomone ac centum ex eius equitibus hastatis, & scurigeris delectis ynà in nauì Carthaginem adnauigat circa diei serum, quando postera hi, qui ciuitatem obsidebant per deditiõnem accepturi erant, ac in spem erecti tota illa nocte vigilaerunt. Postquam verò illuxit, ac Belisarius adesse nunciatur, euestigio castra obsidionemque soluentes turpiter ac ordine nullo fugam adriperunt. Belisarius verò exercitum ad duo millia congregas ac eos ad Imperatoris beneuolentiam & verbis adhortans, & pecunia multa impellens fugientes persequitur, ac eos apud Membresam ciuitatem coactis a Carthagine distantem deprendit. Hic igitur utriusque castrametantes ad pugnam se adcingebant, qui cum Belisario erant ad Bagradam fluuium, aduersarij verò in loco alto atque iniquo vallum constituere. Ciuitatem verò ingredi neutri voluere, quòd sine mœnibus esset. Postera die ad pugnam parati, aduersarij quidem suo numero confidentes, à nostris vt imperiti ex magna parte rei militaris (nam in huiusmodi seditionibus omne genus hominum sine delectu confluere solet) spernebantur: quos Belisarius ad pugnam accendere volens ad se vocatos talibus adloquitur. Præter spem ac votum, commilitones, erga Imperatorem ac Romeos res se habent. In pugnam nunc congregimur, in qua neque victoriam sine luctu habebimus, contra consanguineos & simul educatos ituri. Hoc tantum mali solamen, quòd causa atque initium belli non ipsi existentes, sed periculum propulsantes in periculum descendimus.

Belisarius in tempore Carthaginem venit. Celeritas in momentu bellicis per necessaria.

Seditiosarum ingenium.

Belisarij ad suos oratio, qua bellorum ciuilem in famiam & miseriam primum de-

deffatur: qui enim amicissimo atque charissimo insidias tendit,
deinde mili- consanguinitatis ac necessitudinis iura violando, quan-
tes ad pu- quam victoria superstes, non fatum vitare, sed sa-
gnam ad- uerfus homi- cinoris conscientia pœnam prorogare videtur. Hos enim
uersus homi- inimicos & barbaros, seu quoduis aliud acerbissimum
nū pestimos & tumultuosè occur- dictu indicat esse non solum Africæ sub eorum militem
rentes hor- tantibus in prædam veniens, sed Romæorum militum mul-
satur. titudo, quos non inimicos existentes hi trucidare sunt au-
 si, non alia de causa, quam quod fideles Imperatori
 existunt: à quibus profectio scelerum pœnas nunc ex-
 æturi venimus, iure aduersarij familiarissimi facti. Na-
 tura enim neque amici neque inimici inter se homines
 existunt, actiones enim cuiuslibet aut morum similitudi-
 ne in concordiam & societatem mortales coniungunt,
 aut moribus discrepantes in inimicitiam diducunt. Vt
 igitur contra homines iniquos atque nobis aduersos pu-
 gnemus, satis puto cognoscitis nunc quod à nobis despi-
 ciendi minimeque reputandi sunt, ego monstrauero. Ho-
 minum enim multitudo non ex lege, sed per iniustitiam
 & scelus congregata strenuè quicquam in bello agere non
 potest, quum nullo modo virtus cum iniquitate congruere
 aut conuenire valeat, verum à nefariis abstersens eos
 secundum ordinem rei militaris, aut disciplinam agere
 non sinit. Desituti igitur & animi virtute & rei mi-
 litaris disciplina atque ordine, nulla mora quin suc-
 cumbant. Sprenendi sunt, inquam, ob has causas ad-
 uersarij nostri, ac audacter in eos eundem: quum nec in
 numero aut multitudine bellatorum, sed in ordine atque
 fortitudine belli exitus ac rebus consistat quidem hacten-
 us. At Stozas suos exhortans sic ait: O viri, qui

Deo ad vnà mecum è Romæorum seruitute liberati estis, ne qui
suos oratio, vestrum nunc mori pro libertate detrectet, quam & ve-
qua seditio- stra virtute vestrisque armis, paulo antè consecuti estis.
nes sub falso Neque ita graue in malis senescentem vsque ad extre-
libertatis mam viuere, quam: à malis semel liberatum rursus in ear-
uomine ad dem recidere, quod medio tempore bona degustanti dissi-
pugnanti in gellis.
gellit.

silis, ut par est, calamitas reuersa videatur. Rebus itaque sic existentibus, necessarium vos meminisse, quod quum *Vandilos* & *Maurusios* ipsi viceritis, vos, inquam, belli labores subiistis, alij vero spoliolum aliarumque rerum domini fuere. Illudque cogitote, quod milites quum sitis, perpetuo vos in bello ac periculis versari oporteat, vel pro Imperatoris gloria, si rursus ei serueritis, vel pro vobis ipsis, si libertatem hanc, quam tenetis seraueritis. Quod enim e duobus optabilius visum vobis, eligendum, aut in presenti pugna molliter agere vel fortiter velitis. Succurrere vobis etiam debet, quod contra Romanos arma sumentes, si subiugati fueritis, non equos dominos neque clementes experiemini, sed graua intoleranda que vos manebunt. Promptum est igitur vobis mori: mors enim quocumque modo vobis in bello contingat, admodum honesta videbitur. Vita nanque victoribus & felix & suaui est, vobis autem nihil aliud acerbius dicam, quam toto tempore spem in hostium misericordia collocare. Ingressu quoque impares illi erunt longe numero inferiores: quapropter minimum in eis audacia ac animi contra nos fuerit, eò magis quod nobiscum huius participes esse libertatis exoptant. His dictis quum vtroque inter se propinquante exercitu ad manus venturi essent, *Stozas* rursus ante medios sese offerens hostes hæc loquitur. *Viri* commilitones scitote vos iniquè facere contra generis vestri homines, ac simul educatos militantes, qui communibus vobis malis simulque a ceptis iniurijs fessi, Imperatori ac Romanis bellum inferre decreuerunt. An non recordamini, quod nullum vestrorum laborum fructum retulistis, privati donis ac spoliis hostium, que belli lege his qui cum virtute ac strenuè se gesserunt, militibus præmia dari solent? At his alij gaudent, fructusque victoria toto tempore consequuntur, vos verò in seruatorum collocant parte. Si igitur in me aliqua de causa irasci estis, me meumque corpus petite, præsto adsum.

Stozas ad
 hostes supplicatio, qua
 Iustini
 milites ad
 se tyrannum
 pellicit.

reliquis qui me sequuntur hoc tantum piaculum vitare liceat. Si autem nihil est cur succensere debeatis, tempus iam nunc pro ipsis arma sumere. Talibus locutum Stozam hostes collaudauere, confestimque aduertes multa beneuolentia saluauere. Duces autem hoc animaduertes metu correpti clanculum se militeibus subtrahentes, in templum, quod in Gazophylis erat, aufugiunt, quos quanquam sub fide de incolunitate acceptos ilico trucidauerunt.

Seditiosi sunt etiam sacisfrags.

Iustinianus Africani rebus subdita mittit.

Militum Romanorum perfidia.

Germani consilium idoneum.

Prudentia potius quam armis, perduelles franguntur.

IZ HÆC vbi Imperator accepit, Germanum fratris filium virum patricium cum paucis in Africā misit, cum quo Symmachus & Dominicus senatores erant, quorum alter equitibus, & sumptibus, præfectorum, alter Dominicus pedites ducturus erat. Iōannes enim iam ex morbo decesserat, cui munus hoc additum erat. Hi postquā Carthaginem peruenerunt, Germanus confestim militum numerum recensuit, ac scribarum codices perlustrans, in quibus ipsorum nomina inscripta fuere, vidit tertiam exercitus partem tam Carthagine, quam in aliis Africæ ciuitatibus esse, reliquos verò omneis tyranno contra Romanos militare, quamobrem pugnam committere non adhuc ei visum, sed exercitum quam multum sibi conciliare nitentur, præfertim hostium consanguineos aut familiares, qui Constantinopoli remanserant, quos quum arte omni deliniret, tū se dixit ab Imperatore in Africam missum, ut milites deficientes comprimeret, & iniustitiæ ac perfidiæ pœnas ab eis exigeret. Hæc aduersarij audientes nonnulli ad eum transfugere cœperunt, quos Germanus in urbem multa humanitate sub fide receptos in honore habuit, præfecitque ordinibus, quibus ipsi contra Romanos prius præfuere. Postquam verò de his sermo quoque versus ad omneis peruenerit, plures indies tyrannum

rannum deferentes, Carthaginem se conferebant. Germanus autem ubi adæquari iam numerum cum hoste vidit, se inferiorem non putans ad prælium adcinxit. Stozas verò suos animaduertens quotidie deficere, metuensque ne magis continuo debilitarentur, armis iamiam decernere, ac de re tota periclitari, denique hostes improvisos aggredi statuit, eò magis quòd speraret, si prope accederet, multos ex his, qui iam cum Germano erant Carthagine facile transfugituros. Quare ad spem suos magnopere excitavit, ac si iam propterea victoriam tenerent. Itaque cum omni exercitu euestigio Carthaginem petiit, ab eaque longe stadiis x x v. castra posuit. Germanus parte alia suos animans ac disponens tanquam in bellum processurus extra portam eduxit, quumque hostes propinquos audiisset, conuocatis omnibus hæc ait: *Quod nemo vestrum ò viri commilitones, de Imperatore queri, neque aliquam in rebus vestis eius in vos culpam ostendere possit, nullus est qui non fateatur. Ille vos agrestes olim homines cum pera, & vna tantum vilissima veste apud Byzantium congregatos tales esse fecit, ut Romeorum res in vestris nunc versetur manibus. Vt autem idem à vobis non solum probrum ac contumeliam, sed que sunt omnium grauissima & maxima sit passus, vos hoc tempore probe nostis: quorum memoriam, ut seruare perpetuo possitis, omnium causas ac querelas dimisit, tantum hoc ei officium prestare vos rogans, ut ob talia verecundia pudoreque adficiamini: hac igitur ducti vos equum fuerit pristinam fidem reuocare, ac veterem iniuriam noua officij diligentia compensare. Præteritorum nanque pœnitentia his qui errauerunt clementes reddere solet iniuriam passos. Officium enim tempore præstitum ingratorum nomen mutare consuevit. Illud autem vos videre oportet, ut si in presenti negotio Imperatori fideles eritis, nullam præterita culpa*

*Tyrannus
armis se tuo
ri cogitas.*

*Germanus
ad suos con-
cio.*

*Milites in
gratiam re-
ceptos ad
officium stre-
nuè facien-
dum hortat-
ur.*

memoriam relinquetis : omnis enim actio ab hominibus ex ipsorum commutatione appellari debet: peccatum semel admissum nullo unquam tempore efficitur ut sit infectum: quod autem bonis actionibus corrigitur, illis autoribus maxime fauet, priusquamque famam erroris oblivione

Horum fide & constantiam appellat. sempiterna restituit. Nam si hos execrabiles nunc, ut est equum, despiciatis, multos deinceps in bellis pro Romanis contra hostes alios vos fortitudinem ac animi alacritatem praestatueros indicabitis, neque unquam aliter fecisse aut Imperatori aduersos fuisse ostendetis. Qui enim in his quae admiserunt retractando probantur, honestissimam praeteritorum excusationem pra se ferunt. Haec itaque vestram quilibet erga Imperatorem sic cogitet.

Magnanimitas Germani.

Quod autem ad me pertinet, scitis quemadmodum ego nullius memor iniuria vos nulla ex parte laceaserim, quin potius omni benevolentia prosequens in huiusmodi certamine constitui. Vnde habeo vos magnopere rogare, ut nemo vestrum mente dissimulata contra hostes procurat: quin si forte adhuc ad illorum exercitum transfugere exoptat, ne contetur, nunc protinus ei cum omnibus armis liceat, hoc solum mihi gratificando, ut non clam aut per insidias, sed aperte sit iniustus: cuius rei gratia haec ad vos verba non apud Carthaginē, sed in acie ante hostē habui, ut nulli hoc facere volenti sit aliquid impedimento, quin

Petitis fugam.

ab omni liber periculo tutus discedat. His a Germano dictis tumultus in castris Romanorum plurimum exoritur, ac quisque pro se primus fidem benevolentiamque suam erga Imperatorem duci monstrare contendit, in super grauissimis adfirmare iuramentis. Aliquandiu igitur in acie stantibus, ac nullis

Militum aiaoritas.

utrinque se mouentibus, quum hostes nihil profusus earum rerum, quas Stozas praedixit iam contingere viderent, speque se deceptos animaduertent, protinus aciem deferentes au fugiunt, ac se inter Numidas recipiunt, vbi eorum & vxores &

Fuga perditio Romanorum.

bona

LIBER II
 impeditur. Haec
 actio est quae
 peccatum semel
 admissum nullo
 unquam tempore
 efficitur ut sit
 infectum: quod
 autem bonis
 actionibus
 corrigitur, illis
 autoribus
 maxime fauet,
 priusquamque
 famam erroris
 oblivione
 sempiterna
 restituit. Nam
 si hos execrabiles
 nunc, ut est
 equum, despiciatis,
 multos deinceps
 in bellis pro
 Romanis contra
 hostes alios vos
 fortitudinem ac
 animi alacritatem
 praestatueros
 indicabitis, neque
 unquam aliter
 fecisse aut
 Imperatori
 aduersos fuisse
 ostendetis. Qui
 enim in his quae
 admiserunt
 retractando
 probantur,
 honestissimam
 praeteritorum
 excusationem
 pra se ferunt.
 Haec itaque
 vestram quilibet
 erga Imperatorem
 sic cogitet.
 Quod autem ad
 me pertinet,
 scitis quemadmodum
 ego nullius
 memor iniuria
 vos nulla ex
 parte laceaserim,
 quin potius omni
 benevolentia
 prosequens in
 huiusmodi
 certamine
 constitui. Vnde
 habeo vos
 magnopere
 rogare, ut nemo
 vestrum mente
 dissimulata
 contra hostes
 procurat: quin
 si forte adhuc
 ad illorum
 exercitum
 transfugere
 exoptat, ne
 contetur, nunc
 protinus ei
 cum omnibus
 armis liceat,
 hoc solum
 mihi gratificando,
 ut non clam
 aut per
 insidias, sed
 aperte sit
 iniustus: cuius
 rei gratia
 haec ad vos
 verba non
 apud Carthaginē,
 sed in acie
 ante hostē
 habui, ut
 nulli hoc
 facere
 volenti sit
 aliquid
 impedimento,
 quin ab omni
 liber periculo
 tutus discedat.
 His a Germano
 dictis tumultus
 in castris
 Romanorum
 plurimum
 exoritur, ac
 quisque pro
 se primus
 fidem
 benevolentiam
 que suam
 erga Imperatorem
 duci monstrare
 contendit,
 in super
 grauissimis
 adfirmare
 iuramentis.
 Aliquandiu
 igitur in
 acie
 stantibus,
 ac nullis
 utrinque
 se mouentibus,
 quum hostes
 nihil
 profusus
 earum rerum,
 quas Stozas
 praedixit
 iam
 contingere
 viderent,
 speque
 se deceptos
 animaduertent,
 protinus
 aciem
 deferentes
 au fugiunt,
 ac se
 inter
 Numidas
 recipiunt,
 vbi eorum
 & vxores
 & bona

bona ex præda erant. Huc paulo post Germanus cum exercitu venit præparans quum alia optime, tum currus immodicos ducens aduersarios Romæi secutus ad oppidum, quod Calabastores Romæi appellant, ibique castra hoc modo collocauit. Currus in fronte constituens pedites apud eos posuit, quibus Dominicus præerat, vt habentes in tuto humeros magis fiderent. Ex equitibus autem optimos atque fidissimos, quos e Constantinopoli adduxerat, peditibus dextrorsus positos ipse regebat: alios autem omnes in cornu dextro non coniunctim, sed diuisim in treis maximè turmas constituit, quarum vni Ildiger, alteri Theodorus Cappadox, tertiæ omnibus maiori frater præerant. In hunc modum Romæi ordinati fuere. Aduersariorum verò contra steterè nullo quidem ordine, sed more barbarico sparsi. Hos Maurusiorum millia multa non longe sequebantur, quos quum alij multi, tum Iaudas & Ortaias ducebant, minimè quidem omnes his qui cum Stoza erant fidi, sed plurimi cum Germano prius per nuncios conuenerant, postquam in rem præsentem venissent, partibus Imperatoris contra hostes apertè dimicarent. Quibus Germanus omnino non credidit, vt quòd infidum genus Maurusiorum in omneis sit homines: cuius rei gratia cū alijs seditiosis in exercitu simul non erant, sed ponè sequentes planè belli euentū expectabant, vt vnà cum victorib. victos insequerentur. Stozas autem prope inimicos consistens, vbi signū Germani vidit, suos adhortans in eū processit. Eruli verò qui cū eo erant minimè securi sunt, omnino dubitantes in dextro cornu sibi oppositos hostes si incurrerent, minimè se posse tolerare. At reliquorū tantus fuit impetus, vt Romæos terga statim vertere cogèrent, quidam & contra pedites incurrerent, qui iam ordinem deserere cœperunt.

*Germanus
fugientes
persequitur.*

*Castra pruden-
ter collo-
cat.*

*Pervulles
nullo ordine
seruato sper-
guntur.*

*Tyrannus
in periculo
mirum in
modum am-
dax.*

*Germanus
fugam suorum
sequitur.*

13 INTER hæc Germanus ensem strictū supra fugientium capita intentans multo labore eos, qui circa se sunt, sinit, ac rursus in hostes cōuertit, cursūq; ipse demū in Stozam contendit, quo factō & ipse & qui circa Ildigerem & Theodorum erāt, ita cum hostibus sunt confusi, vt inimici persequentes in turba multos ē suis interficerent. Commixta igitur multitudīne, qui circa Germanum erant retroeuntes etiam magis pugne incumbēbant, ac hostes in multam formidinem incidentes non amplius fortiter egerunt. Neutri enim satis perspicui aut noti ne quidem sibi ipsis, neque inter se fuere, vna enim voce, vnōque armaturæ genere omnes utebantur, neque specie aliqua, aut figura aut vlla re alia inter se distincti. Quamobrem ex Germani sententia Imperatoris milites vbiūque comprehenderentur interrogati quicūq; essent, si quis se Germani militem esse dixerit, omnino Germani signum dicere iubebat; hoc autem dicere nullatenus habentem statim interficiebant. In hoc autem labore quidam ex hostibus latens equum Germani interfecit. Ex quo ille cadens in maximum venit vitæ discrimen, nisi equites hastati celeriter occurrentes eum seruassent, ac rursus alium obtulissent equum. Stozas igitur in hoc tumultu cum paucis quibusdam fugam tenuit. Germanus verò suos horratu recta in aduersariorum castra erumpit. Hic illi qui valli custodiæ adhibiti erant, occurrunt, pugnaque ad ipsam ingressu atroci facta, pauloque post & reliqui hostes superuenientes, Germanum cum suis repellunt: at ille ē suis nonnullos aliam castrorum partem tentare iubet. Hi quum imperata fecissent, ac nullum offenderent resistentem, intra munitiones nullo labore ingrediuntur, quod hostes videntes fugam adripiunt. At Germanus ex alia parte cum reliquo exercitu

Ducis magnanimitas, seditiosos fugat.

Qua ratione perduelles poenias meritas luerunt.

Tyrannus fugit.

Hostium castra expugnantur.

exercitu in vallum irrumpit. Hic milites tantum prædæ vacantes ac hostes omnino spernentes, nec duci admonenti audientes ob avaritâ fuere:quam obrem Germanus hostium rursus contentionem moturus, ipse cum paucis valli ingressum tuetur, quærens simul atque obrestans eorum temeritatem, in ordinem reducere minime auscultantes frustra nitebatur. Maurusiorum interim multi hac facta conuersione hostes sunt persecuti, ac Imperatoris partibus studentes simul castra cum cæteris prædabantur. Stozas verò qui ab initio Maurusiorum exercitui maxime confidebat, vt inimicos repelleret ad eos auxiliij gratia adequitat, vtq; rem sensit quomodo se haberet, cum hominibus centum vix aufugit. Rursus igitur plures ad ipsum congregati ad manus iterum cû hoste venire tentauerunt: repulsi rursus nihil minus quam prius, si non magis, ad Germanum omnes transfugerunt. Solus autem Stozas cum Vandilis quibusdam ad Mauritianos se recepit, ibique cuiusdam viri principis filia in matrimonium ducta remansit. Et milicium quidem seditio hunc finem habuit. Erat autem quidam inter Theodori Cappadocis hastatos equites nomine Maximinus, magnopere improbus. Hic militum plures secum iuratos ad conspirationem habens tyrannidem inuadere decreuerat, pluresque sibi etiam alios adiunxit, consilium cum aliis tû Aselepiadi communicauit. Is è Palestina aduenerat bono genere natus, ac imprimis Theodoro fidissimus, quapropter rem ei, deinde Germano reuexit: at hic quum priora facta minime adhuc cõposuisset, aliam exacerbatas rebus addere turbationem nequaquam tutum existimans, blanditiis potius eû & honore lenire, quam aliqua pœna multare quærebat. Itaque inreiuando eum præueniens Romæ totum Imperatori autorare co-

R. j.

Miles vi-
tor dicto dis
cum audic
esse recusat.

Continuatio
fuge tyrani,
rebus deplo-
ratis, & se-
ditionis exi-
tit.

Maximinus
tyrannus.

*Exultat ma-
lus vir in
sua laude.*

natus est, quum nullum equitem hastatū fieri mos
esset, nisi qui prius sese iuramento ac fidem suam
ipsi duci, ac eidem Imperatori obligasset: hac sum-
pta occasione Maximinum vt virum fidissimum
laudauit, simulque ad ordines promouit, equitem-
que suum constituit. Is hoc honore accepto lætior
factus, faciliorem viam ad ea quæ cogitauerat sibi
datam existimando, fidem ab eo expetitam iureiu-
rando firmavit: quam protinus irritam fecit, multo
magis tyrannidi iam animo conceptræ innigilado.
Eodem forte tempore quoddā ciuitas festum cele-
brabat, multique ex Maximini coniuratis sub pran-
dij horam officij gratia ad palatium conuenerunt,
quo Germanus sui studiosos simul & Maximinum

*Maximinus
capitur, &
punitur.*

inuitauerat. Duces igitur quum accumberent om-
nes, ecce quidam Germano nunciat, plures nullo
ordine ante ianuas stantes queri stipendium iam
longi temporis Imperatorē eis debere. Germanus
verò equitibus ei fidissimis iussit, Maximinum in
custodia tenerent, nihil ei rei gestæ retegendo. Tūc
verò coniurati qui aderant ei studentes protinus
minis multis ac tumultu ad Hippodromum cur-
runt, ibique ab his, qui parati erant, partim interfe-
cti, partim capti ad Germanumque ducti sunt. At
qui ad Hippodromum minimè properauerunt, sese
nequaquam proditiōnis conscios monstrauere,
Germanus autem à cæteris quidem vlterius ex-
quirere supersedit, tantum Maximinum interro-
gauit, an postquam iurasset se in officio perman-
surum, vltra infidiis etiam tenderet: fatentemque se
postquam inter equites eius acceptus fuisset, ma-
gis adhuc tyrannidi studuisse, prope ciuitatis mœ-
nia palo infixit: sic itaque seditiō dissoluta, Maxi-
minique proditiō hunc habuit finem.

*XIII. an-
nus imp. Iu-
stiniani.*

14 GERMANVS igitur post hæc vnā cū Sym-
macho & Dominico a Iustiniano annum iam Im-
perij

perij tertium ac decimum agente reuocatus, Salomon rursus rerum summam in Aphrica permittit, exercitum ei tradens, ducésque quum alios tum Leontiū Zaunæ Pharesmanis & Ioannem Sifiniij filios. Martinus enim & Valerianus iam antea Byzantium reuocati fuerant. Salomon igitur Carthaginē adnauigans, ac omni seditione liberatus equū se gessit, ac Aphricā diligenter custodit ornans ac instituens exercitū: tum si quos suspectos reperit, Byzantium ad Belisariū mittens, tyrones autem in illorū surrogans locū. Vandilos quoque relictos simul cum omnibus eorū vxoribus ac mulieribus ex omni Aphrica dispulit. Ciuitates insuper omnes mœnibus cingens, ac leges diligentissime custodiēs rēpublicam magnopere cōseruauit. Fuitque Aphrica sub illo in prouentibus potens, & in reliquis rebus felicissima. Postquam verò cūcta probe disposuerat, contra Iaudam & Maurusios, qui erant in Aurasio monte rursus expeditionē sumpsit: ac primum quidē Gontharim vnum e suis equitibus virum fortissimum cum exercitus parte mittit. Is ad Abigan fluuium circa Bagasim de ferrā ciuitatē castra posuit: hic cum hoste cōcurrit, ac prælio victus se intra munitiones recipiens à Maurusius obsidione premebatur. Postquam verò Salomon cum toto exercitu veniens longe stadiis lx. à castris Gontharis castrametatus vallo locum muniit, vbi de clade Gōtharis, quæ contigissent, audiuit, exercitus partem misit, ac bono esse animo, rursusque cum hoste concurrere iussit. Maurusij autem bello superiores facti, vti supra narratur, hæc egerunt. Abigas amnis ex Aurasio monte in campum fluit, terrāque irrigat quantam, ac eo modo quo illius accolæ vouerint. Hi enim huius defluxum circumducunt, quando ac vbi profuturum sibi videant. Nam in hoc campo frequentes insunt rupes & anfractus,

R. ij.

*Salomon ire
rum Aphri
ca præst.*

*Sub pruden
ti præfecto
prouincia
flore.*

*Militem for
tissimum
dux vigilās
inuictis con
firmat.*

*De Abiga
fluuio.*

in quos Abigas deductus ac scissus prouens sub
terram ferrur, rursumque supra alibi apparet fluens.
Hoc quam sæpe in hoc campo eueniat, in aecola-
rum potestate situm est, quoniam modo aquis ha-
uius fluminis vti velint, an aggere ipsum obturare,

*Maurusiorum
strategema.*

an rursus recludere. Igitur Maurusij tunc anfra-
ctus huiuscemodi aperientes totam fluminis inun-
dationem in castra Romæorum dimiserunt. Ex quo
palus profunda & impenetrabilis facta eos maxi-
mè adflixit ac in animi anxietatem deduxit. Quod
vbi Salomō audiuit, celeriter eo proficiscitur. bar-
bari subito illius aduentu terre facti, ad Aurasij ra-
dices se recipientes in loco, quem Fabosum vocant,

*Gesta contra
Iaudam.*

castra posuere. At Salomon cū exercitu huc con-
tendens ad manus cum hoste venit, victorque eos
in fugam conuertit: at ex illo Maurusij cum Ro-
mæis cōcurrere haud tutum sibi, nec iam amplius
eos superare posse putauere: tantum in Aurasio
monte spes erat, quod Romæos ob loci iniquita-
tem non diu moram toleraturos, indeque cito si-
cut prius discessuros existimabant. Multi vero ex
eis ad Mauritanos, ac ad Aurasij partem, quæ me-
ridiem spectat, se contulere. Iaudas vero cū Mau-
rusiorum duobus millibus in hoc monte mansit.

*Iaudæ calli-
ditas.*

Erat autem Zerbules quidam nomine, qui arcem
in Aurasio ædificabat, in quam Iaudas cum omni-
bus Maurusijs est ingressus. Salomon autem tere-
re tempus in obsidione minimè volens, vbi audiuit
apud Tamugadam ciuitatem campum iam frugi-
bus maturis abundantem esse, eo exercitum duxit,
ibique moram faciens agrum populabatur, in Zer-
bulis arcem rursus triticum omne relaturus. Dum
hæc Romæi agebant, Iaudas relictis arcis præsidio

*Salomonis
sellertia.*

nonnullis Maurusijs, quibus maximè confidebat,
ipse cum reliquo exercitu in Aurasij cacumen a-
scendit, vt si fortè expugnaretur, huc se reciperet,
locumque

locumque muniens præruptum, ac sub arduis petris latentem Turmar nomine, hic constitit. Barbari vero præsidio relictæ, quum obsidioni resistere non posse sperarent, ducibus præsertim sublatis, euectigio arcem relinquere cogitabant. Clam igitur hostibus omnes silentio fugam adripuerunt. Romæi autem qui eadem fere die obsidione relicta discedere parabant, postquam in moenibus nullus apparuit hostis, admirati inter se plurimum hæsitabant: auri demum ulterius ire portam paruum unde illi egressi fuere, apertam offendunt: intrantes itaque omnia deprædantur, persequi autem eos, quod leuis essent armaturæ, ac regionis peritissimi minime visum, custodes tantum arci dimittentes pedibus omnes altius ascendere coeperunt, usque quo Tumar peruenirent, locum ubi se tanquam in carcere inimici cluserunt, propiusque castra mouentes in loco iniquo & prærupto ubi nihil penitus aquæ aut alicuius rei necessariæ nec erat, nec esse sperabatur. Longiusculo autem tempore hic consumpto, quum Romæi & ipsi quoque aquæ penuria pressi laborarent, Salomon

*Laudas in
Tumar sese
concludit &
nihil nisi fu-
gam medi-
tatur.*

*Lauda &
suorum im-
prudencia.*

*Prudentia
Salomonis*

15 **POST** QUAM Romæis Deus dedit apud Aurasum Maurusios expugnare, rem quidem arduam, & his qui hæcenus per nos facta non viderunt penitus incredibilem, necessarium & vos pristinam adsumētes virtutem diuina gratia munus minime contemnere: sed audacia qua soletis instando, tum periculum subeundo, eorum præteritarum felicitate futuram auspicamini victoriam: rerum enim humanarum momenta in occasio-

*Eiusdem ad
milites ora-
tio, qua oc-
casione præ-
sente mihi
me esse omi-
tendam ostē-
dit, & de vi-
ctoria spera-
facit.*

nis perceptione consistunt. Nam si quis per ignaviam fortunam paratam neglexerit, si sua culpa ab ea deseratur, nequaquam illum, sed seipsum accuset. Maurusorum nunc cernitis debilitatem, castrorumque ubi se ad defensionem incluserunt omnibus destitutum necessarius. Vobis autem alterum e duobus deliberandum, vel obsidioni patienter instantes hostium deditionem expectare, vel eam omnino despicentes cum nostro periculo victoriam nobis paratam despicere. Sed quanto magis contra Barbaros armis experiri praestabit, ac sine periculo fuerit: quos profecto fame iam absumptos nunquam ad manus vobiscum venturos putaverim. Quae quidem diligentius evolventes imperata vos prompto decet animo face-

Sagaces for-
tuna inuat.

Optij a-
gna Romae
nos.

Ingressus cu-
pules mira
quadam ra-
tione supe-
rati.

re. His igitur Salomon dictis vestigare coepit, vnde commodior ad irruptionem via daretur. Nam animo valde haeritabat quaenam prius aggredere-
tur, quam vndique praerupta essent. Haec meditantem iter fortuna procius ostendit. Gezon erat nomine quidam inter pedites eius ordinis quos Optios Romae appellant, qui siue ioco siue serio, seu etiam diuinitus instigatus contra inimicos ire visus, solus ascendit, pauloque post haud longe nonnulli ex aliis militibus secuti hoc factum audax admirabantur. Tres autem Maurusij qui ingressum custodiebant suspicantes aduersos eos venire, cursu ire contra festinant, vt in angusto loco sine ordine quisque solus per se properabat, quatinusque primus forte caderet a Romaeo statim data occasione occiditur: reliqui qui pone sequebantur hoc animaduertentes multo tumultu ac clamore in hostes incurrunt. vbi autem Romaeus exercitus omnis haec vidit, ducem minus expectantes qui iter monstraret, neque tubae sonitum, vt est de more in pugnae congressu, neque ordinem seruantes, sed clamore multo videntes, ac se inuicem excitantes in hostes imperum faciunt. Hic primū Rufinus & Leon-

& Leontius Zaunę Pharegmanis virtutis præclara *Indeveliquo*
 facinora contra inimicos ostēderunt: quibus Mau- *rum paor;*
 rusij perterriti, postquam custodes interuisse didi- *fuga & cla-*
 cerunt, statim qua cuique via dabatur se conuer- *des.*
 tunt, ac eorum plerique in locis angustis deprensi
 interficiebantur. Ipse autē Iaudas iaculo crus sau-
 ciatus nihilominus fugit, seque in Mauritanos rece-
 pit. Romæi autem castra inimicorum diripiētes *Castra dire*
 Aurafium relinquere ex re fore minime putabant. *pta.*
 Sed hanc Salomon arcem ab se recōcinnari iussam
 custodiendam mādavit, ne rursus Maurulij ad res
 novas huc aditus esset. Est autē quoddam in Au-
 rasio saxum abruptum, Petra Geminiani ab accolis
 vocata, ex alta crepidine emergens, vbi breuē tur-
 rem priscei vti refugium esset loci illius natura in-
 qui ædificauerunt. Hic Iaudas paucis ante diebus *Iauda tbe-*
 opes omneis simul cum fœminis collocavit, custo- *saurus intur-*
 demque vnum Maurulium senem thesauri adhibens, *ri capitur.*
 quō tantum hostes nunquam peruēturos sus-
 picabatur, neque vi vllō tempore hanc turrim ex-
 pugnaturus. At Romæi difficultates Aurafij om-
 nes superantibus, quum quidam ex exercitu miles
 quasi per iocum turrim ascēdere primus cœpisset,
 à mulieribus ac sene illo veltit infans, & rem lon-
 gē duram aggressus irridebatur. At ille manibus
 pedibusque paulatim adnitendo emergens, ac en-
 sem educens seni protinus ceruicem amputauit.
 Milites autem reliqui lacres atque confidētes in-
 ter se iuuando inuicem omnes conscēderunt, fœ-
 minasque ac thesaurum maximum inde rapiūt, ex
 quo Salomon multas postea ciuitates in Aphrica
 mœnibus restituit, Maurulij postquam è Numidia
 superati sunt, vti supra narratur, refugiētes Zeben
 regionem petierunt, quæ supra môrem Aurafium
 est ad Mauritaniam pertinens, Sitiphen metro-
 polim habens Romæorum imperio tributariam.

Mauritania duplex. Mauritaniz verò alterius Cæsarea caput est, vt omnia similiter oppida vectigalia facta, præter ipsius caput Cæsaream a Bensario Romæis immunem feruatam, quam ipsi nauibus aduent, quum terrestri itinere nequeant. In hac igitur Maurusij regione confedere, ac ex illo Aphri omnes Romæis obtemperant, pace certa vrentes, ac sub Salomonis quidem viri sapientis ac modesti magistratu nihil mente hostile retinentes, vñ sunt omnium hominum felicissimi.

16 **Q**UARTO autem post anno omnia bona in mala eis conuersa fortunæ commutatione contrigerunt. Nã anno Iustiniани quartodecimo * Curtius & Sergius Bacchi Salomonis fratris filij ab Imperatore ad regendas in Aphrica ciuitates missi, alter senior Pétapolim, Tripolim verò Sergius, Maurusij verò Leuchatæ appellati, cum magno exercitu in urbem Leptim magnâ vicinam venientes palâ dicebant, hac de causa profectos esse, vt digna dona eisque debita dando pacẽ firmarent. Sergius verò à Pudentio persuasus viro Tripolitano, cuius supra memini, vt ab initio Vãdilici belli Iustiniãno cõtra ipsos Vandilos militantis, lxx. barbaros & maximè probatos in ciuitate receptos, etiã conuiuio humaniter adhibuit, cũcta se promittens postulata præstare, alios verò in suburbano manere iussit. Hos autẽ dicunt barbaros mente dolosa in urbẽ venisse, vt Sergiũ per insidias interficerẽt. Postquã verò cum ipso in colloquiũ venerũt, quũ alia Romæos expositulasse, rũ segetes agrõsque ab ipsis cõtra ius falsq; populos. Quã Sergius spernens è loco surgès in quo sedebat, inde discedere voluit: tunc quidam ex illis chlamyde ipsius adsumpta eũ retinere tentauit. Hinc reliqui in tumultum excitati insurgũt, ipsũque circumstant: quidam verò è Sergij equitibus ensẽm educès hũc Maurusiuẽ interfecit: & ex illo

16 **N**oua in Aphrica tracta.

XIII **an**us Iustiniãni.

* Curtius, senior Pétapolim, Tripolim verò Sergius, Maurusij verò Leuchatæ appellati, cum magno exercitu in urbem Leptim magnâ vicinam venientes palâ dicebant, hac de causa profectos esse, vt digna dona eisque debita dando pacẽ firmarent. Sergius verò à Pudentio persuasus viro Tripolitano, cuius supra memini, vt ab initio Vãdilici belli Iustiniãno cõtra ipsos Vandilos militantis, lxx. barbaros & maximè probatos in ciuitate receptos, etiã conuiuio humaniter adhibuit, cũcta se promittens postulata præstare, alios verò in suburbano manere iussit. Hos autẽ dicunt barbaros mente dolosa in urbẽ venisse, vt Sergiũ per insidias interficerẽt. Postquã verò cum ipso in colloquiũ venerũt, quũ alia Romæos expositulasse, rũ segetes agrõsque ab ipsis cõtra ius falsq; populos. Quã Sergius spernens è loco surgès in quo sedebat, inde discedere voluit: tunc quidam ex illis chlamyde ipsius adsumpta eũ retinere tentauit. Hinc reliqui in tumultum excitati insurgũt, ipsũque circumstant: quidam verò è Sergij equitibus ensẽm educès hũc Maurusiuẽ interfecit: & ex illo

Pudentius & Sergius primarij acores.

Maurusij ad conuictum vocati trucidantur.

ex illo magna in tota domo turbatione exorta; equites Sergij barbaros omneis interfecerunt. Vnusq; ex eis vt cæteros interemptos vidit, e conclauis clauis omnibus subterfugiens ad suos Maurusios ocyus contendit, hisq; omnia quæ contigerunt narrat. Illi hæc audientes ilico ad castra propria concurrunt; cæterisque se iungentes contra Romæos adcingunt. Quibus Leptim magnâ venientibus Sergius & Pudentius cum toto exercitu obtinam fiunt. Pugna verò commissa, primùm Romæi victores apparuerunt, multumq; hostium interemere; ac eorum castra diripientes simul vxores & liberos, omnemque gazam adriperunt. Postremò Pudentius viribus temere confusus reuicatur. Sergius autem cum toto exercitu Leptim magnâ se recepit. Breui post tempore barbari maiore expeditione contra Romæos veniunt. Sergius autem ad Salomonem confugit, vt & ipse maiore exercitu contra hostes veniat, vbi & Cyrû fratrem repperit. Barbari in Byzaciû excurrentes plurimû locorum vicinorum sunt populati. Antalas autem, cuius supra mentionem feci, vt in officio erga Romæos perseuerantis ac propterea solius apud Byzaciû Maurusios regentis, iam Salomon bellû inferebat, quod frumenta quibus Imperator ea distribuit abstulerat, ac eius deinde fratrem occiderat, quamobrem apud Byzacenos tumultum excitauit, & cum Leucathis societate iuncta, contra Salomonem & Carthaginem dux fuit. Salomonem autem vbi hæc resciauit, cum toto exercitu contra eum ire pergit, antequam omnia apud Baskem ciuitatem sex dierum iter a Carthagine distantem castra posuit. Ipsèque cum Bacchi fratris filijs Cyro & Sergio, & Salomone iuniore metuës barbarorum multitudinis impetum, ad præfectos Leucatharum mictit cõquestum, quod in Romæorum federe existentes arma contra eos corripuis-

*Vnus cada
elapsus suos
ad arma
excitat.*

*Inde bellum
& nona strage.*

Nova expedicio.

Populationes.

Tumultus apud Byzacenos.

Salomonis manus, & ad Maurusios querela.

sent, pacē autē rogans inter eos seruari, grauissima est iuramenta præstare pollicitus, quod obliuione præteritorum sempiterna in eos vteretur. Barbari verò irridentes, dixerūt semel eos quidē prius iurasse per sua sacra, quæ euangelia dicuntur, deinde Sergiū his credentibus exitiū intulisse: velle igitur se experiri quas nā vires huiuscemodi sacra in periueros habeant, vtrinque in cerramen eūtibz, vt & ipsis deinceps illis firmiter credentibus perpetuo pacem ineant. Hæc Salomō audiēs ad pugnā se parauit: postero verò die cū hostiū parte quadā prædam maximā agente congregiēs in prælio superauit, prædam verò eis ablata seruauit, succensentibusque militibus, ac palā vociferantibus eis spolia non impartiri, ait finem bellī se expectare, vt tunc omnia simul cuique pro dignitate, ac virtute distribuatur. Postquam verò rursus barbari cum toto exercitu in pugnā ruerūt, Romēi quidā certamen detrectantes acie deseruere. Reliqui itē citra animi alacritatem segnes ac pigri concurrerunt, ac primo quidem anceps præliū fuit, deinde magna Mauriflorū superueniente multitudine, plures Romæorum fugerunt. Salomon verò & qui cum eo erant nonnulli, aliquandiu oppugnati resistere: postremò instantibus hostibus, & ipsi certatim fugientes ad riui cuiusdam prope fluentis aluē venerunt. hic equo laborante Salomon in terram cecidit, equites verò statim adcurrentes eundē semifractū ac languentem vixque habenas sustinere valētem equo restitunt: quem protinus barbari comprehendentes simul cum equitibus pluribus interfecerē. Hic Salomonis finis. Quo extincto, Sergius eius fratris filius Iustiniani mandato Aphricæ præfecturæ successit, qui calamitatis plurimæ causa Aphrorū generi fuit. Omnes enim eius administrationē ægrè tolerantes detrectabāt, quod & natura valde imprudens

*Mauriflorū
apparatus
ad pugnam.*

*Salomonis
interitus.*

*Dulce & de
eorū est pro
principe &
patria mori.*

*Sergius A-
phrica præf-
ectus iuuenis
malus, tra-
gedia aucto-
re & Sa-*

dens esset, simulque iuuenis, tum moribus fastuosissimus cunctorum esset hominum, ut & magistratus ipsos etiam despiceret, nulloque in honore haberet, diuitiis autem ac potentia continuo abutebatur. Quamobrem omnes eum odio persequebantur, milites imprimis ut mollem & effeminatum. Aphri verò ex eadè causa, tum etiam quòd & foeminas & opes eorum omni libidine sectaretur: sed omnium maxime Ioannes Sisinij eius impotentiam molestè ferebat, qui vir fortissimus, & virtute bellica præstans, sub ignauo esse duce dolebat, quamobrem nec ipse neque vllus omnino arma contra hostes sumere volebat. Tunc item Antalas Iustinianiano principi literas in hæc verba scripsit: *Seruius esse tui imperij nunquam ipse negauerim. Maurisius tamen qui erant in federe, à Salomone intoleranda indignaque passi nuper arma sumere coacti sunt, non quidem te sed inimicum suum petentes. Ego quoque inter ceteros maximè lacescitatus, quem ipse non solum cibariis, que mihi paulo ante Belisarius tuque dedisti, priuauit: sed fratrem meum à quo nullum acceperat incommodum interfect. Pænas igitur de eo qui nos adfecit iniuriis sumpsimus. Nunc verò si Maurisios tibi subditos esse ac in officio solito perseuerare cupis, Sergium hunc ex hac regione renoca, alium in illius locum sufficiendo. Non enim tibi viri sapientes ac eo longè digniores deerunt quos huc mittas. Donec enim iste tuo præerit exercitui, mirum profecto fiet si Romanos inter ac Maurisios pax unquam interueniat. Hæc ab Antala scripta quum Imperator legisset, ac omnium causam malorum Sergij malevolentiam esse cognouisset, non tamen eum à magistratu remouere voluit, Salomonis bene de republica meriti non solum virtuten, sed recentis memoriam mortis pro Romeis venerans. Et hæc quidem sic se habuere.*

I7 SALOMON autè iunior Sergij frater, putatus

Iunioris Sæ

Salomonis inter
ritus causa:
Stulti item
prefecti effi
giem ad vi
uum expres
sam exhibens.

Antala ad
Iustinianum
epistola,
qua Salo
monis clade
iustam, Ser
gij prefectu
ram intoler
rabilem esse
denuntias.

Iustinianus
Sergium non
remouit ab
officio.

Salomonis fa-
luti sue con-
sulentis fra-
tergerma.

vna cum patruo in acie cecidisse, iam & ab aliis & a fratre negligebatur. nemo enim eum certamini superstitem existimabat. Nam Maurusij, qui eum ceperant valde iuuenem, interrogauerunt qui nam esset. Ille se Vandilum genere dixit Salomonis seruum, habere autem amicum quendam medicum Pagasium nomine, in vrbe Laribo prope existente, qui ipsum libenter dato precio mercaretur. Maurusij vero prope moenia ciuitatis adcedentes Pagasium vocant, eique Salomonem ostendentes sciscitantur, si hunc emississe ex voluptate sit: proficienteque se quinquaginta adreis illum empturum continuo reddiderunt: vbi autem ille intra moenia fuit, Maurusios vt ab adulescentulo deceptos irridebat, ac se se Bacchi filium Salomonis ex fratre nepotem esse manifestauit. Maurusij hac deceptione moesti & attoniti remanentes, quod tale pignus & Sergij & Romæorum apud se habentes per ignauiam legniter amiserant, Laribum obsidione cingunt, vt Salomonem simul cum vrbe deleant. Oppidani barbarorum vastationem horrentes, præsertim quod necessaria in vrbem non inuexerant, ad colloquium cum hoste veniunt, pecuniæ vim magnam pollicentes vt inde discederent. Illi autem quum nullis viribus expugnare urbem posse existimarent, quod maxime Maurusij expugnandi moenia nunquam aduerti essent, tum vsui necessaria ac commeatu prohibere nescirent, conditionem non refellunt. Itaque tribus aureorum milibus acceptis, statim obsidionem soluunt, ac Leucathæ domum cuncti se receperunt. Antalas autem ac Maurusiorum exercitus rursus apud Byzatium congregati, cum quibus Stozas erat, milites quidem paucos ac Vandilos habens. Ioannes autem Sisinij Aphris maxime rogantibus cum exercitu delecto contra ipsos profisciscitur.

Ridiculi ho-
siles, qui ca-
ptiuum no-
bilissimum
vili pretio
dimittunt.
Dum vitat
sulti vitia,
in contraria
currunt.
Maurusij
ignauis in su-
rorem alti
munitum
oppidū ma-
chinis desti-
tuti nequic-
quam oppu-
gnant.

Ioānes Sisi-
nij F. con-
tra alios
Maurusios
profiscisci-
tur. Noua
tragedia.

tur. Aderat Imerius Thrax, qui militibus apud Byzacium præerat, quem Ioannes iussit cum omnibus qui ibi essent collecti, cumque suis ducebus in oppidum Menepheffam venire, quod est in Byzacio, vti simul coniungerentur. Postea verò audiens hic hostes castra posuisse, Imerium de his quæ contigerant certiore[m] facit, vt alibi coniungerentur, nec sigillatim sed simul omnes hostib. occurrant. forte quadam accidit vt nuncius qui literas ferebat alia vtens via nusquam Imerium reperiret, sed in manus hostium incideret, ac ad eorum castra duceretur. Erat quoque in Romæorum exercitu iuuenis quidam Seuerianus Asiatici filius, Phoenix Emesenus genere, qui equitibus præerat. Is cum suis tantum numero quinquaginta existentibus cum hoste ad manus venit, qui aliquandiu resistens, tandem à multitudine superatus, in vicinum montem se recepit, vbi castellum non satis munitum erat, quapropter facile id expugnantib. se cum omnibus dedit, quorum nullum interfecerunt, Imerium tantum in custodia habuerunt, reliquos milites Stozæ tradiderunt, se se in fide permansuros ac contra Romæos omnibus viribus pugnaturus pollicentes. Imerium omnino de medio tollere, nisi iussa faceret minati sunt. Iussere autem vt ciuitatē maritimam Adrametum eis quodam fraudis machinamento ac stratagemate traderet. Se verò omnia facturum recipientem Adrametum ducunt, ac prope urbem existentes ipsi ponē sequebatur, Imerium verò paulo ante præcedere Maurusios victos tenentem iubent, ac portarum custodibus dicere Imperatoris exercitum omnino vicisse, veni-
rèq; iamiam Ioannem cum Maurusiorum captiuorum multitudine. Adrameteni hoc modo decepti (neq; enim ductori militum qui erant apud Byzacium non credere fas videbatur) portas aperientes ho-

*Tabellarius
interceptus,
magna cla-
dis inuisum
& causa.*

*Seuerianis
suis inde
captiuis.*

*Stozæ fra-
tege[m].*

*Adrameti
oppidi per
dolum rece-
pto.*

stes receperunt. Tunc simul cum Imerio omnes ingressi, custodes portis subito ponere non est visum, donec omnē prius corripere civitatem. Barbari igitur cuncta prædati, custodes paucos portis relinquentes discesserunt, è Romanis verò nonnulli captivi fugientes Carthaginem venerunt, inter quos Seuerianus & Imerius fuere. Nec enim è Mauruliis transfugere volentibus difficile fuit, quū multi cum Stozza voluntarij manerent. Maurulij verò ac Stozas cum his qui eum sequebantur hæc audientes, ab initio quidem extimuerunt, ac in extremas Aphricæ partes fugerunt. Postquā verò rei veritatem acceperunt, grauiissima moliti sunt, se reputantes quod hæc ab Adramitenis paterētur, quibus ipsi percepissent. Quapropter vbiq; per Africam cædes Aphriorū facere iusserunt, nulli neque ætati neque sexui parcentes, ex quo tempore regio ipsa desolata orbatæque hominibus ex magna parte fuit. Nam Aphrorum qui supererant, aliqui in vrbes quaquā versus ac in Siciliam reliquasque insulas fugerunt: sed nobilitas ferè omnis Byzantium migravit, inter quos & Paulus fuit, qui Adrametum Imperatori restituit. At Maurulij nullis iā ob metum resistentibus omnia diripere, cum quibus & Stozas erat, iam tunc in potentia, quem Romæ multi sequebantur, partim transfugæ, partim ab initio captivi ducti voluntarij remanentes. Iones autem, cuius mentionem in Mauruliis feci, Sergio aduersatus maximè quiescebat.

Direptio.

Mauruliorum prædationum fuga.

Cædes Aphrorum.

Direptio ues.

Tyranni potentia confirmata. Areobindus in Africā mittitur homo ineptus ad bellum, quod sagatū non togatū ducem requisiebat.

18 INTER hæc Imperator aliū in Africā ducem Areobindum virū senatorium & optimo genere natum, sed rei militaris minimè peritum, & cum eo Athanasium magistrum equitum nuper ex Italia profectū misit, præterea Armenios quosdam quibus Artabanes & Ioannes Ioannis filij genere Arfacidæ præerant. Hi nuper Persarū exerci-
tum

rum relinquentes, ad Romæos vnà cum aliis Armeniis transfugerunt. Erat cum Areobindo & soror & vxor Prinçta Biglentix filia Iustiniani imperatoris fororis. Nec tamen Sergium amouit, sed ipsum & Areobindum prætores esse mandauit. Ambósque delectum in tota regione militum habere, & Sergio quidem bellum in Numidia contra barbaros decernere, Areobindo autem continuo cum Maurufius in Byzacio pugnare iussit: quúmque classis cum his viris Carthaginem venisset, Sergius euestigio cum suo exercitu contra Numidas proficiscitur. Areobindus autem vbi accepit Antalam ac Stozam circa ciuitatem Sicaueneriam trium iter dierum à Carthagine distantem castra habere, Ioannem Sisinij contra ipsos ire iussit cum delectis qui essent in exercitu fortissimi: Sergio item scripsit cum his qui cum Ioanne erant se cõiungeret, vt simul omnes hostibus occurrerent: quúmque mandatum neglexissent, coactus est Ioannes parua manu cum magna hostium multitudine prælio congregi. erat nanque illi cum Stozæ vetus inimicitia. Vterque igitur alterutrum inuicem interfectorurus currebat. Ioannes ante arcum tendens Stozam prodeuntē in dextro inguine transfixit. Ille statim humo semianimis concidit scutū minimè deserendo, paucis post diebus ex eodē vulnere extinctus est. Omnes itaque qui eum sequebantur simul cum Maurufiorum exercitu eum quamprimum sauciatum è prælio trahentes, sub arbore quadam posuerunt, ac in hostes animo ingenti operantes, Ioannem Romæosque omneis vt numero longe superiores, nullo negotio in fugam vertērūt. Tunc Ioannē dixisse ferunt, se libenter mori si contingeret, quando maximi iā voti compos factus esset: nec mora, quum locus hic esset præceps, ex quo iā fesso ac ruente cecidit: in quē rursus insilire

Primum togati ducis erratum. Eminus hostem adortur.

Stozas à Ioanne Sisinij filio interficitur, dignas sua tyrannidis & seditionis pœnæ lues.

Ioannes itidem interficitur.

Gontharis adfectat tyrannidem. ex Areobindi ignavia natam. Belisarii aut Salomonis presentia motus istos celeriter extinxisset.

Artes seditionum ut suam tyrannidem stabiliant.

conatus, ac ab hostibus deprensus interficitur, vitæ & gloria & virtute admodum magnus. Quod audiens Stozas, statim ex vulnere decessit, dicens ei mortem dulcissimam fore. In hac item pugna Ioannes Armenius Artabanis frater cecidit, facinora in hostes pulcherrima ostendens. Hæc Iustinianus audiens, ac inutile putans duorum imperio ducum res administrari, Sergium statim reuocans in Italiâ cum exercitû mittit, Areobindo totius Aphricæ curam delegauit. Gontharis autem duobus post mensibus quàm Sergius inde discederet, tyrannidi studebat hoc modo. Quum in Numidia militibus præfesset, clam cum Maurulijis egit vt Carthaginem versus excurrerent. Illi confestim ex Numidia & Byzacio hostium exercitû collecto, eandem certatim inuadunt. Ducebat autem Numidas Cuzinas & Iaudas, Byzacenos verò Antalas: conuenit quoque yna Ioannes tyrannus, quem sedisi defuncto Stozâ ducem sibi constituerunt. Noscens autem Areobindus hostium irruptionem, quum alios ductores eorumque sequaces, tum Gontharim Carthaginem mittit. Aderat & ei Artabanus cum Armeniis, Areobindus itaque Gontharim cum toto exercitû contra hostes ire iussit. Ille verò cuncta in bello obire diligentissimè se recepit ac præstitit, & vnum è seruis Maurulij generis, arte cocum ad hostiû castra ire iussit, ac palam se fugitiuû simulare, clam verò Antalæ dicere, Gontharis Aphricæ imperium tecum communicare querit. Is imperata quâ fecisset, Antalas libenter hoc audiens respondit, *Non solere hoc negociorum genus per seruos tractari.* Hæc vbi Gontharis accepit, vnum ex militibus Vlitheû nomine, quo maximè fidissimo vtebatur, ad Antalâ statim misit hortatum, vt propius Carthaginè adcederet. Vlitheus itaque clam cæteris barbaris Antalam conueniens ei con-

ei consilium Gontharidis de cæde Areobindi com-
municat, persuadetque vt ipse apud Byzacium im-
peraret, medietatemque pecuniarum Areobindi
haberet, ac mille & quingentos milites Romæos
cum eo ducat, vti Gontharis Carthaginis reliquæ-
que Aphricæ imperium teneat. Hæc vbi fecit in
Romæorum rediit castra, quæ circum omnia val-
lo munita custodias singulis habebant portis. Bar-
bari autè haud multo post rectâ Carthaginem ten-
dunt, apud Decimum castrametantes. Inde poste-
rà die vltèrius processerunt, quibus nonnulli ex
Romæorum exercitu ex improviso occurrentes
pugna conferta, Maurusios aliquot interfecerunt:
eos nanque Gontharis dolo vocauerat, vt impru-
denter audentes in manifestum periculum com-
pelleret. Inter hæc Areobindus Cuzinam per nun-
cios clâ ad proditionem sollicitat. At ille pollicitus
postquam in rem præsentem venisset, ab Antala &
Maurusiis qui apud Byzacium erant transfugere,
Maurusij enim non solum erga cæteros, sed ne in-
ter se fidem seruant. Hæc Gontharidi Areobindus
retulit. Ille autem detrectare, ac rem ducere cu-
piens, Areobindum hortatur vt fidem Cuzinæ pol-
licenti minimè credat, nisi filios obfides ab eo acci-
piat. Areobindus autem & Cuzinas clam inter se
nuncios continuo mittentes, de infidiis in Antalâ
agitabâr. Gôtharis itaque Antalam per Vlitheû de
his certiorè facit. Is autem rem cum Cuzina dissi-
mulando nihil eorum quæ acceperat, aut quæ inter
se ac Gontharim versabantur manifestauit, sed tã-
tû inuicè clam inimici, mentèque diuersa, apertè in
amicos quisque proprios iuncto simul exercitû ire
videbantur. Hoc igitur animo Cuzinas & Antalas
Numidarû exercitû aduersus Carthaginem ducûr.

19 GONTHARIS Areobindum interficere de-
creuerat; ne autem tyrannidè inuadere videretur,

S. j.

*Primus Gô-
tharu cona-
tus & gra-
dus ad ty-
rannidem:
milites suos
in periculû
conycero.*

*Alter, suspi-
ciones & sô-
multatos so-
vere, ac a-
lios in alios
duces com-
mittere.*

*Tertius, in
caput pri-
marj ducis
coniurare.*

hoc in acie clā facere cōstituit, vt ab aliis infidie in
 duce fieri viderentur, ipse autem quasi coactus es-
 set a Romæorum exercitu Aphricæ dominationē
 sumere. Dolo igitur Areobindum circumueniens,
 hostibus occurrat hortatur iā Carthaginem pro-
 pinquantibus. Videbatur igitur ipse postera die in
 exortu solis totum exercitum in aciem contra ho-
 stes educturus. Sed Areobindus imprudenter val-
 de que segniter hoc negocium tractans, tarditate
 intempestiua nullāque ratione est vltus: cunctando
 enim quoniam modo arma induere, aut exercitum
 disponere oporteret, bonam diei partem consum-
 psit: quam ob rem in diem sequentem pugnam dif-
 ferens quieuit. Interim Gontharis apud milites eū

*Ipsū ad ne-
 com impel-
 lere.*

*Accusatio-
 nem in eun-
 dem insti-
 tuere, vt
 vel castris
 euiceret, vel
 militibus
 per seditio-
 nem trade-
 ret trucidā-
 dum.*

*Præliū com-
 mittere, in
 quo tandem
 dux inex-
 pertus metu
 frangitur,
 & fuga sibi
 consulens.
 17. anno se-
 dem relin-
 quit.*

accusare cōepit, vt mollem ac in aggrediendo cer-
 tamine timidum, simul ordines in aciem disponere
 noluisse: ex quo ille fugam vnā cum Athanasio ac
 statim ē Mandracio soluere meditatur, vt milites
 fame simul & Maurusiorum gladiis absumerentur:
 quod si eis videbitur, sese ambos cōprensurum, ac
 in custodia habiturum pollicetur. Sic enim spera-
 bat Areobindum vel metu tumultus fugiturū, vel
 remanentem nullo negotio à militibus interfectū
 iri, pecuniam verò quanta eis ex publico debetur,
 se daturum de suo promisit. Milites vbi hæc audi-
 uere, sermonem probant, Areobindum execrātur
 odiōque persequuntur. Interim Areobindus cum
 Artabane ac suis huc venit: prælium committitur
 supernè ē turribus atque inferius ad portas vbi
 Gontharis confiterat, neutrique inclinauerunt.
 Congregati verò ex Romæorum castris quicun-
 que Imperatoris partibus studebāt, seditiosos cer-
 tatim de medio tollere conabantur. Non enim Gō-
 tharis omnes persuasione decepit. plurimi nanque
 sincera mente in officio perstiterunt. Areobindus
 autem tunc primum viros adspiciens interfectos

(non

(non enim vnquam talis ac tantus inciderat exercitus) clam omnibus profugit. Est enim intra Carthaginis mœnia templum prope mare litus, vbi viri habitant quos monachos appellare solemus, quibus rem diuinam exercere moris est. Hoc Salomon ædificans non multo prius muro circumdedit, arcemque munitissimam constituit. Huc Areobindus simul cum coniuge & sorore confugit. Tunc etiam Artabanes & ipse discessit, reliquique inde omnes quò quisque potuit abierunt. Gontharis igitur victor vna cum seditionis palatium cinxit, portasque ac portum diligentissime custodit. Primum quidem Athanasium euocat, qui nulla mora veniens multa adfentatione vsus factum probare visus est. Deinde Gontharis Reparatum ciuitatis præfulem Areobindo nunciatum misit, vt sub fidem incolumitatis ad palatium venire maturer: quòd si contempserit, sese illum expugnaturum, ac illico interfectorum minatur. Areobindus susceptis ab episcopo mandatis, metuens, se statim venturum dixit, si lauacro diuino de more prius abluerit, deinde per idem iurauerit spem ei certam salutaris se daturum. Præsul itaque ei morem gessit. Ille euestigio redeuntem sequitur, vestem indutus seruilem, neque duci neque villo militari viro conuenientem. Postquã verò prope palatium fuit, sacrum euangelium a præfule accipiens in eius conspectum venit, pronusque aliquandiu iacuit, preces & sacrum euangelium, ac paruum filium tunc sacro baptisate ablutum, per quod præsul iurauerat protendens. Gontharis eum miseratus, ad spem quoque exhortans surgere iussit, omnia quæ præsul pollicitus fuerat sese præstiturum adfirmando, posteraque die eius & vxorem & substantiam Carthaginẽ transferri mandauit. Deinde præfulem missum faciens,

S. ij.

*Tyrannus
vulpina de-
posita, Leo-
ninam osten-
tat, quum
videt sibi ne-
gotium esse
cum sene to-
gato & timi-
do, qui preci-
bus & pijs
exercitijs se
impietatem
ambitiosius vi-
ri demulce-
re posse pu-
tabat.*

*Crudelis la-
nsena tyrā-
ni iussu fa-
cta.*

*Antalas ob
perfidiam
Gontharim
deserit. Pri-
mum tyrāni
supplicium.
A socio de-
seritur.*

*Alterum,
fortis viri
conspiratio,
eum aliis
fancit a.*

Areobindum & Athanasium secum cœnare iussit, ac Areobindum ante omnes in summo accumbere. Post cœnam verò in cubili solum dormire cœgit, vbi Vlitheus eum nonnullis aliis ab eo missus ipsum & flentem & multa obtestantem, ac ad misericordiam fidemque datam implorantem interfecit, non esse immortalem dictitans, in longam pu- to senectutem eius cavillando. Postera die Gôcharis pecuniam simul & milites ipsius inuasit, ac caput ad Antalā misit. Is accepto nuncio, nihil probè ex his, quæ vna cœuenerant, ab eo gestum putauit, Nam vbi fidè ac iusiurandum violatum esse vidit, vehementer est iratus, quæ nec illi nec cuiquam mortalium violanda existimabat. Multa igitur de ipso cogitans, tandem Iustiniāni partes sequi constituit, quapropter retrò remigravit, noscentque Marcenium qui apud Byzaciū militibus præerat, in quandam vicinā insulam ob seditionis huius formidinem aufugisse, misit eum hortatum vti ad se veniret, simulque fidei cautionem de incolumitate dando. Ille euefligio discens, apud eum in castris mansit. At milites qui apud Byzacium manebant, Adrametū ciuitatem custodiebant. Milites autem Strozæ non minus quàm mille existentes, vbi factum hoc audierunt, cursu statim ad Gontharidè contendunt. Ille verò libenter eos excepit. Erāt enim Romæi quingenti, Hunni verò octoginta, reliqui verò Vandili omnes. Artabanes quoque fide accepta ad palatium vnà cū Armeniis venit, sese tyranno obtemperare vellè simulans, clam verò eū de medio tollere cogitans, ac Gregorio fratris filio & Artasiri equiti rem communicat. Gregorius verò eum ad rem adhorrens sic alloquitur: *Artabanes optime, nunc tempus adest Belisarij gloriam equandi, imò longè excedendi. Ille enim cum exercitu magno & pecunia plurima ab imperatore huc missus venit, ducenque*

consiliarios ad duces plures, insuper classem qualem nunquam adhuc audimus, equitatum quoque plurimum, & alia quaecunque Romaorum imperatore digna ad hanc expeditionem missa fuere: sic deinde & labore multo Aethiopicam Reip. reddidit, quae quidem omnia nunc pereuntia rursus restituere in tua & vita & voluntate ac virtute situm est. Reputa imprimis te Arfacidam optimo loco natum esse. Cogita quod generosos homines semper & ubique fortiter agere decet. Multa quidem ante hoc tempus pro libertate admirabilia sunt à te gesta facinora. Nam & Acacium Armenia praefectum, & Sittam Romaorum ducem adhuc iuuenis interfecisti, & ex illo Cosroi regi cognitus cum ipso contra Romaeos bellum suscepisti. Denique tantus es, ut tuum iam sit non pati Romaorum imperatorem à cane temulento subiugari. Ostende nunc, optime Artabanes, tua facta praeferit: ex virtute demum potius quam à fortuna provenisse. Quod autem ad nos pertinet, ego simul & Artasires hic omnibus conatibus tibi hanc rem aggredienti praesto erimus obtemperantes. His Gregorius dictis Artabanis animum etiam contra tyrannum magis incendit.

20 GONTHARIS interea Areobindi uxorem & fororé ex arce deducens in domo quadam manere coëgit, nusquam neque verbo neque re ab eo laesas, quin in honore habuit, necessariisque omnibus ut eas decebat prosequendo, nec dicere aut facere quicquam inuitas coëgit, praeterquam Prinetam coniugem ipsius, quam scribere ad Iustinianum iussit, quemadmodum Gontharis eas probe tractaret, quodque caedis viri minimè conficius fuisset, sed ab Vlitheo scelus patratum, Gontharide minimè probante. Hæc Gontharis Paphili consilio fecit: qui vir inter Byzacenos genitus, princeps seditionum fuit, seque Gontharidis tyrannidi socium addidit, spem ei proponens, quod si hæc succederent, ipsam imperatoris filiã in matrimonium du-

Gregoriũ oratio qua Artabane ad tyranni excidium hortatur.

Tertium & ranni supplicium illud est, quod conscientia radio territus, sceleris suo facere medicinam cogitat, sodalis sui consilio, & vana spe paciscitur.

ceret cum dote, vt par erat, ex dignitate principis adfinis ingenti. Post hæc Artabanem cum exercitu contra Antalam & Maurusios in Byzacium ire iussit. Cuzinas autem veluti dudum Antala clam aduersus, iam palam ab eo dissidens, ad Gontharidem transfugit, cui & filiam & matrem obfides dedit. Artabanes item ex altera parte se cum exercitu Antala, contra quem missus fuerat iunxit, cum his & Ioannes erat dux sedicioforum, & Vlitheus eques sequuti & Maurusij, quibus Cuzinas præerat, ac ciuitatem Adrametum præereuntes, hostes in itinere offendunt, a quibus paulo longius castrametati sunt. Postera die Ioannes ac Vlitheus cum parte exercitus ibi remansere. Artabanes ac Cuzinas in aduersarios exercitum duxere, quos Maurusij minime cum Antala conuenientes in fugâ verterunt. At Artabanes dolo repente signâ conuertens remigrat, quapropter Vlitheus ipsum ad exercitum venientem interficere statuit. At Artabanes sese excusans, ait timuisse, ne Marcentius ex Adrameto ciuitate auxilium aduersariis ferens, vbi hic erat, magnis eos incommodis adficeret: sed Gontharim cum toto exercitu oportere contra hostes ire, & primo quidem Adrametum iens cum Imperatoris exercitu se coniungere statuit. Multa verbò cogitanti potius visum, Gontharim de medio tollendo & Imperatorem ac Aphricam omni molestia liberare. Reuertens igitur Carthaginem tyranno nunciat, quod exercitus ipsius minor sit quam hostium. Hic verò cum Pasiphilo rem comunicas, omnem armare exercitum decreuit, ipse quemet contra hostes ducere, relicto Carthagine præsidio. Multos igitur quotidie ex his quos vlla causâ suspectos haberet, interfecit. Pasiphilo autem quæ Carthagine in præsidio reliquit mandat, vt omnes Græcos interficeret, ac alia faceret vt ex re videret esse.

Quartum, ab eo quem sibi fidem fore sperauerat deseritur.

Quintum, quod insidias sibi paratas minime prauis det.

Sextum, in suspectos immaniter scilicet, ut ciuitatis superstitum in suam perniciem acueret.

esse. Igitur Gontharis statuens die sequenti cum
 holte concurrere, prius epulum dare suis studiosis
 ac fidissimis statuit. Conuiuium itaque in conclauio
 vbi tres mensæ paratæ erant. Ipse in prima, vt fas
 erat, accubuit, cui Athanasium & Artabanem ad-
 hibuit, præterea Petrus Thrax genere, & Salomo-
 nis olim eques hastatus, nonnullique eius amici.
 In aliis verò duabus mensis Vandilorum optimi
 ac primi accubuerunt. Ioannem autem qui cum Sto-
 za militantes seditiosos rexerat, Pasaphilum priuati-
 tim accumbere iussit, & alij quoque vt Gonthari-
 dis amicis est visum adhibiti. Artabanes igitur
 quando ad hoc conuiuium vocatus erat, tempus
 opportunum ad tyranni cædem patranda[m] existi-
 mans, consilium quidem nemini communicauit,
 præterquam Gregorio, Artasiri & equitibus tri-
 bus, quos equites iussit cum ensibus intro cū pro-
 ceribus esse. (Nam ducibus accumbentibus retro
 consistere equites mos erat) quinquē intus es-
 sent, rem quando tempus opportunum videretur
 aggredierentur: prius tamen Artasiri mandat ne-
 gocio incumberet, Gregorio verò vt Armenio-
 rum quos maxime audacissimos videret, secum in
 palatium duceret, enses in manibus habentes (nam
 nullis præterquam ducibus ducere armatos fas e-
 rat) ac hos in angiportu relinquens intro cum mi-
 litibus ingrederetur, neminique Armeniorum il-
 lorum rem cōmunicaret, tantumque diceret quòd
 suspectum habeat Gontharim: deinde Artabanem
 ad conuiuium vocatum, velle propterea ipsos con-
 sistere apud Gontharidis custodes quicūque adhi-
 biti fuerint, ac specie ludi scuta quæ illi tenent at-
 trectare, versarique per iocum in omnem partem:
 vt si forte tumultus ac clamor oriatur, ea scuta rapi-
 entes statim auxilio adcurrant. Gregorius igitur
 hæc Artabanis mādata diligēter exequitur. Artasi-

S. iij.

Septimum,
 & quidem
 sexto oppo-
 situm, coniu-
 ratos ab a-
 micis distin-
 guere nescit.

Intrepidus
 Artabanes
 animus ad
 tyrannum
 ferocissimū
 de medio
 tollendum.

Gregorius
 & Artasi-
 res Artaba-
 nem presen-
 ti animo co-
 mitantur.

res autem hæc ex alia parte meditatur. Iacula nõ-
 nulla duplicia in sinistra manus palma posuit, se-
 cundũ partes vsque ad cubitum protensas, ipsa quo-
 que vestimenti parte diligenter superinducta cõte-
 git, vt si quis eum enis aggredereur, brachiũ pro-
 tendendo munitum ac ictum in ligno excussum vi-
 tando corpus a vulnere custodiret. Artasires ita-
 que his hoc modo confitutis Artabani sic ait: *Ego*
quidem nulla mora aut metu rem aggrediar, atque hoc en-
se Gontharis corpus me recipio vulneraturum: quid au-
tem deinde sequatur, nõ habeo dicere. Si enim deus tyran-
nidem odio persequitur, & propositum meum simul inua-
bit. Si verò alicuius à me veteris culpe pœnes est expeti-
turus, profecto huic factõ impedimento erit. Vt unquam res
eueniat, sit tyrannum letali vulnere sancium hodie non vi-
deris, nihil mora sit quin eodem me tu ense meo confodias,
ne mihi superstiti durior ex illo sit exitus, & qui tuo man-
dato rem fuerim aggressus, te quoque perdendi sim cau-
sa inuitus. His Artasires dictis cum Gregorio &
 vno ex equitibus mensæ locum adiens, a tergo
 Artabanis constitit. Reliqui iuxta custodes manen-
 tes imperata fecerunt. Artasires igitur in conuiuij
 principio rem aggredi decreuerat, ac iam acinacis
 capulum attigerat, nisi à Gregorio prohibitus fuisset,
 qui Armeniorum lingua ei significauit tempus
 expectandum, quo iam processu epulari ebrietate
 madidus Gontharis esset. Artasires itaque eadem
 voce respondit, *Hæu bone vir, cur animum pulchre*
dispositum prohibuisti? Iamque perseverante con-
uiuio Gontharis temulentus ambitione quadam
de mensa equitibus dedit, quæ extra conclaue efu-
ri erant, relictis tantum tribus equitibus, quorum
vnus Vlitheus. Exiit & Artasires vnà cum aliis ci-
bos gustaturus. Hic quædam illi subit cogitatio, ne
quid acinacem educere volenti esset impedimento:
 quapropter nudũ eum eductũ, ac sub veste conditũ
 ferens,

Egregie ty-
rannicida
fortissimi
voce.

Difficile est
in hac hare-
na manus
continere.

Dei auum
tyranni sup-
plicium stu-
pida ebri-
tas.

ferens, intro ad Gontharidem adcessit, quasi clam aliis aliquid ei dicturus: quē vbi Artabanes vidit, animo ob vehementē iracundiā commotus, caput agitare, ac varios ore colores mutare cœpit, vt facile quis eum rem meditari nouam deprendere potuisset, quōd & Petrus qui iuxta erat animi sagacitate animaduertit, quanquam tacitus, quōd rem ob erga Imperatorem beneuolentiam animo magnopere probaret. Artasirem interea tyranno propinquantem quidam ē seruis repulit, retrocedētisque paululum nudum vidit ensē, prociūsq; clamans, Ecquid hoc, inquit, bone vir? Ad quam vocem subito Gontharis manu ex aure dextra fortē capiti adposita conuersus, ac quasi diuinitus quo in loco peti deberet inimico indicans, eadem in parte statim feritur, ex quo cerebri pars cum digitis excussa est. Petrus igitur exclamans in hoc tumultu Artasirem hortabatur, vt omnium sceleratissimum hominem de medio tolleret. Gōtharidi itaque faucio exilire conanti, Artabanes qui iuxta accumbat, ensē ab latere quā magnum educens, latus dextrum capulorenis confodit, ex quo ille statim moribundus cecidit. Artasires quū ipse à vulnere tutus, ob brachium sagittis munitum, vti suprā narraui, esset, faciliē Vlitheū, deinde trucidat. Petrus igitur & Artabanes hic Gōtharidis, ille Vlithei extinctorū ensibus adreptis, reliquos illorum equites ibidem interfecerunt. Armenij verō quibus datū erat negociū scura ad tumultum exortum corripere, ilico his à custodibus direptis, intro ingressi, & Vandilos omnes & Gontharidis amicos nullo resistente trucidant. Vbi verō custodes ipsi rem gestam viderunt, quum ex magna parte ex Areobindi domo essent, plerique Armenios sequuti sunt, omnes denique Iustiniani partes adsumētes, Calliniciū (nā sic in bello vocabatur) clamabant: quē vox in

Nonnum, & quidem viuis coloribus expressum, tyranni matatio.

Artasiris tyrannicida nobile facinus.

Tyrannidie satellites iusto supplicio sublati.

Extincto tyranno quies prouincia afflictā rāstruitur.

ciuitatē omnem cito diffusa, Imperatoris studiosos excitauit, vt hi cōiuratos omnes de improviso aggredientes, in proprijs domib. partim dormientes, partim edentes, nonnullos mente præcipiti ob timorem existentes interfece-rint, inter quos Paphilus fuit. Ioannes autem cum quibusdam Vandilis in templum aufugit: quos omnes Artabanes in fidē de incolumitate receptos, Constantinopolim misit, Carthaginēque Iustiniano hoc modo tumultuantem restituit, anno ipsius imperij nono ac decimo, a cœpta verò tyrannide ac seditione die sexta ac tricesima. Quo facto Artabani ingens gloria nomēque accessit, ac Princa Areobindi vxor multam dono pecuniam dedit. Imperator quoque eum Aphricę totius præfectum constituit: cui paulo post missionem flagitanti, Ioannem Papi fratrem

Fides Artabani erga legitimum principem.

Ioannis Papi fratris, venit gesta in præfectura.

successorem misit. Is quamprimum in Aphricam venit, nihil potius habuit, quam Antalæ ac Maurusius apud Byzacium bellum mouere: quod feliciter gerens multis in prælio interfectis, signa olim Salomone extincto a barbaris erepta Imperatori Byzantium misit, reliquos extorres a finibus Romęorum fecit. Procedente deinde tempore Leuchate Maurusij cum magno exercitu se Antalæ coniungentes, e finibus Tripolitanorum in Byzacium iruerunt: quibus Ioannes occurrens, ac prælio cum suis superatus Laribum confugit, hostes verò vsq; Carthaginem excurrentes, magnas clades incommodaque omnibus circa locis intulerunt. Paulo deinde post Ioannes redintegrato quoad portum vnde cunque exercitu, Maurusius alijs quibusdam simul cum sequentibus Cuzinam sibi adiunctis, hostes rursus petens, partim peremit, partim ad extremos vsque Aphricę fines fugauit. Hoc igitur modo pauci admodum & imbelles in tota prouincia relictj, vix tandem ac serò quievere. Et Aphricę quidem

Maurusius debellatis Aphrica pace fruitur.

quidem res sic se cum Romæis habuerunt. Ego vero nunc ad bellum venio Gothicum.

PROCOPII DE BELLO PERSICO
 & Vandilico lib. II. Raphaele Volaterrano
 interprete. FINIS.

PROCOPII DE BELLO GOTHORVM
 LIBER I. PER CHRISTOPHORVM PERSONAM
 Romanum, in Latinum traductus.
 BREVIARIVM.

1 Romanorum cum Gothis & aliis barbaris pernicioſa ſocietas. Gothorum in Rom. imperium tumultus. Rauenne à Gothis obſeſſe deſcriptio, & pacis conditiones, Cedes Odoacri, cui Theodoricus ſuccedit.

2 Mortis Theodorici occaſio. Atalarici & Amalaffunte gubernatio. Gothorum oratio improba. Atalarici corruptio Amalaffuntam matrem ad noua conſilia & amulorum cedem impellit. Procopy de diſciſis in eccleſia

indicium.

3 Atalarici morb. & Amalaffunte conſilia, Iuſtiniani ad Amalaffuntam literæ. Eiſdem reſpoſum. Italiam I. Iuniano offerre & Theodati rapacitatem coerces. Atalarici mors. Colloquiū Amalaffunte cum Theodato, qui periurus & ingratus apparet.

4 Caycer & mors Amalaffunte. Bellū contra Gothos Belſario committitur, cuius felicitas deſcripta. Iuſtiniano Theodatus Sicilia cedit, & alia promittit.